

તકોબરીની તોજેરી

પૈસાદાર પણ નમાણો, શુદ્ધો, જવાન
એક ગરીબ અબળાના સદગુણોથી
આકર્ષાઈ ધીરજ, ખંત ને કુદરતી
મદદથી કેમ કૃતેહ મેળવે છે તે
બતાવતી ને પૈસાની ધુંધમાં
તકોબરી રાખતી માતાની
સાન ઠેકાણે લાવતી
એક પારસી
સંસારી વાર્તા.

પ્રગટ કર્તા:—

રતનશાહ એફ. અચારીઆ.

ડે. "વાર્તા વિભાગ" ફેવરીટ, કાફરડ મારકેટ મુંબઈ.

વાર્તાવિભાગ-પુષ્પતક ૭૯-મું

કોમત.....એ.....આના

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૮૭૬ કિંમત ૦.૨૦.

ગ્રંથનામ ૮૩૦૫૨૧ ના લોખંડેશ.

વર્ગિક ૬ - ૩

CHURCHGATE PETROL SERVICE STATION

ON BACKBAY RECLAMATION ON THE ROAD
LEADING TO BRABOURNE STADIUM.
NEAR EROS CINEMA.

MESSRS. HODIWALLA BHATHENA
& COMPANY, Proprietors of the Churchgate
Service Station, Operators for the Standard
Vacuum Service Station, have just opened the
abovenamed Service Station, where cars of
any make will be given complete Service. This
service department is placed in the hands of
the former Foreman of Messrs. T. R. Pratt
(Bombay) Ltd., who has very good experience
of this work. Rates moderate and service ab-
solutely satisfactory.

USE MOBIL OIL

Tele. No. 34604

FOR

Tele. Add. "DAISY,"

SMOOTH PERFORMANCE.

તકોબરીની તોજેશ.

લખનાર:—B. L. M. (જમશેદપુર)
“વાર્તા વિભાગ.” ડૉ. કાદરઠ મારકેટ; મુંબઈ.

પ્રકરણ—૧ છું.

પારસીઓના નવા વરસના સખકતા તહેવારો શરૂ થઈ ચુક્યા હતા. હારેહાર ‘સેલ’ના રંગ-બે-રંગી કપડાંઓ હવામાં આમથી તેમ ઉડી રહ્યાં હતાં. ખરીદીએ ઉતરી પડેલાઓમાં મોટે ભાગે તો પારસી જાનુઓજ નજરે પડતી હતી, અને ન્યુ ચરનીરોડ જંકશન પરની તમામ દુકાનોમાં સોપીન ગ્રાહકોની પુષ્કળ આવણી જવણી જોવામાં આવતી હતી. ખાસ કરીને એક સહાસીક પારસી કાપડની દુકાનવાલાને ત્યાં તો જખરી ગીરદી અને ભચડાકચડી સાનું વાણેશ ધ્યાન ખેંચનારી થઈ પડી હતી, અને તેઓને ત્યાંનો રૂપ્યા પૈસાનો ખણુખણાંત સાંભળતાં તો એમજ સાફ મલુમ પડતું હતું કે ત્યાં તો એક નાની જેવી ટંકશાળજ જાણે ચાલતી હતી !

આ ઉપલી દુકાનમાં ભચડાકચડી અને આવણી જવણી એટલી તો હદ બહારની હતી કે નવાં આવનારાઓ મોટે જગ્યા લેવાનું કામ પણ જાણે મુશ્કેલી થઈ પડ્યું હતું. દુકાનની અંદર પારસી જાનુઓના કદવા-બકારનો તો જાણે કાંઈ સુમારજ ન હતો. ખુદ અંદરના વેચનારાઓ વટીક ગ્રાહકોને સમજાવતા અને કપડાંઓની તરેહવાર ખુશીઓ જણાવતા બહી જહેમત જાણે લેવા રહ્યા હતા.

વેચનારાઓ અને ભાવતાલની પકણ કરવામાં જગે જગે પારસી જાનુઓ અને મરદોની નાની જેવી એક ફોજ જાણે કામે લગાડવામાં આવી હતી. જાનુઓ તથા ગૃહસ્થો ને લગતો તરેહવાર અને કીસમ કીસમનો માલ ગરીબો તેમજ તવંઝરોને પોષાય તેવોજ ખાસ રાખવામાં આવ્યો હતો, અને કાપડોના તાકા ને તાકા એલાર પેલાર ઢગલાખંધ જોવામાં આવતા હતા. આ ધમચકરી બધી દુકાનની બીતર ચાલતી હતી, પણ બહાર તો વળી કાંઈ ઔરજ મામલો નજરે આવતો હતો. બહાર મોટર

૪૩ ગાહરી મેવા સાથનું અચાર રૂનું બે રવલ, અચારીઆ, કાફડું મારકેડ.

ગાહરીઓની જાણે અલગારજ લાગી હતી અને તે તરફનાં આવતા જતા રાહદારીઓ માટે ચાલવાનું મથ જાણે એક મુશ્કેલી કાંમ થઈ પડ્યું હતું.

આ બધી વાટાઘાટ ચાલે છે તેવામાંજ ઉપલી પારસી કાપડવાલાની દુકાનની સીડી ઉપરથી એક કોઈ ધણે જ ગળફ જેવો દેખાતો જવાન બહાર ઉતરી આવ્યો, તેને પોતાનાં જમણાં હાથમાં એક મસ મોહટું જંડલ પકડેલું હતું અને બીજો હાથે રમાલે પોતાનો પસીનાથી ભીંજાઈને તર થયેલો ચેહરો સાફ કરતો, સંધિયો પોતાની મોટર આગળ ચાલી આવી જાણે ધણીજ બેઠરકારીથી પોતાનાં હાથમાનું જંડલ અંદર ફેંટી દીધું અને બરો-બર તેની પછવાડેથીજ તે દુકાન માંડલા ખીજા બે પારસીનાં છોકરાઓ પોતાની સાથે જે બોયકાંઓ હિંચકી લાવ્યા હતા તે પછી તેઓનાં હાથેજ બરોબર ગોઠવાવી દઈ મોટર ત્યાંથી હંકારી ગયો.

આ ઉપલો બનાવ બની ગયો કે તુરતજ તેજ દુકાનમાંથી એક કોઈ મરીજ જેવી દેખાતી પારસી બાઈ બહાર નીકળી આવી અને રસ્તાની આગળુઆગળુ ધણીજ નાંસીપાસી સાથે આમતેમ જોવા પડી, રણીનો પોપાક કાંઈ ખાસ કરીને ધ્યાન બેચનારો તો નહીંજ કહેવય પણ પાર થઈ તેણીનો દેખાવ દીલપુશ અને કાંઈનું પથ મન હરી લે તેવો તો જરૂરજ હતો.

પ્રકરણ—૨ જી.

“મરે રે, જાંહ છે તાં પેલા હમણાંજ કોઈ પારસી ચાલી ગીયા તેવણજ માહરં કારનું પેટ લુલમાં હિંચકી ગયલા હોવા જોઈયે, કારણ કે તેવણનાં સામાનની આગલજ મેં ગાહરી કારવ લું જંડલ મુક્યું હતું. હવે? બીચારાં માંવજીને હું શું જવાબ અપશું?” બેધ્યાનપણે અને ધણીજ ઇંતેજરીથી તેણી ઉપલું બગડી અને ધણીજ નાંસીપાસી સાથે પોતાનાં ઘર તરફનો રસ્તો હવે લઈ લીધો. તેણી બીચારીએ પોતાનાં મન સાથે સાફ સાફ વીચાર કરી લીધો કે દુકાનની અંદર પાછી જાઉં અને પરપુછ કરું, પણ તેના જેવી એક ગરીબની દાદ-દર્યાદ લેનાર ત્યાં કોણ હોય? તેણીએ વળી જોઈ લીધું હતું કે ધણે મોટે ભાગે તો બધાં મોટે મોટે ઘરનાંજ અને ધપધપાઓજ ભીતરમાં હતાં તેઓની વચ્ચે તેણીએ ખરદેલી રૂપા—મે રૂપાની એક સાડીની નજીવી કાર માટે તેણીની ફરીયાદ કોણ સમજનાર હતું? અને આટલુંજ વમાસી તેણીએ સડસડાટ ત્યાંથી ચાલુ મુક્યું.

+

+

+

ફેવરીટ, અને વાર્તા દારૂખશા બધાં કામાળાબ બાદરની કુઠાને વચ્ચે છે. [૫]

“લે ચાલની. નવલ, શું થયું ? મરે કેટલો વાર ?” મેહરખાંતું નીકલસને પોતાનાં દીકરાને માળા સાથે હાથમાં માંસડા પોટલા સાથે હાથેલ થતો જોઈ પુકાયું.

“અરે માંયજી બોલોજ નાં. આય હોરમસજી એન્ડ સ-સવાલા-એને ત્યાં શું ધમાલ ! સાઈન્જ થયું કે તમે નહીં આયાં.” નવલે જવાબ ક્યો

“લાવની, જરા જોઈએ તો ખરાં, આય બધાં બંડલો અને પેકેટોમાં શું શું વહેરી આયો છ ? બોલની જોઈ દીકરા ?”

“જોવની માંયજી, આય છે તે તમારે વાસ્તે બધી કીસમ કીસમની સારીઓ છે. તમુંને જે પસંદ પરે તે રાખજો, બાકીની પાછી આપવાની મેં બેલી કીધેલી છે.” તે હેતવંતા દીકરાએ દરેક દરેક પેકેટો બોલતાં પોતાની માવતર ને વીગતવારે સમજાવવા માંડયું. “આય છે તે બધી જાત જાતની કસબી કેરો છે. આય સ્વીટઝરલેન્ડની મોંઘાંમાંની કેરો છે. આય તમારે વરે બહાર જાઓ ત્યારે પેહરવા સાઈ—રેશમી મોજાં છે. આય સદરા માટેની નેટનાં બે તાકાઓ છે. આય તમારે વરે રેશમી રમાલો છે, આય પેકેટ બ્લાઉઝનું છે. આય મારા કોટ—પાટલુંન માટેનું રેશમી કપડું છે ને પપાનાં ડગલા પાટલુંન માટે પણ આય હમારા બાપ—દીકરાના મોજાં અને રમાલ છે, તહમે સમજ્યાંની માંયજી ? તહમે આસ્તે આસ્તે બધું જોતા યાઓ અને હું કેવું વસાવી લાયોછ તે વીશે તમારું મત આપજો માંયજી.”

“પણ મરે બધો મલીને આંકરો શું થયો દીકરા ?”

“બધું મલીને નવસો ને પચાસ, માંયજી, કેમ તમારે મનસે ઘણું—પણ અરે—જે આય નાનું પેકેટ કોણનું ? એ કાંઈ આપડું નથી ?” કાંઈ ભરતોજ પેકેટ તરફ તેનું ધ્યાન ખેંચાતા નવલ ચમકી ઉઠ્યો. “આયનો ભુલમા હું કોણનુંજ પેકેટ ઉંચકી લાયોછ આય શું, ઉપર કોઈના નામની કાપડી પણ છે !”

નરગીઝ હાડવાલા.

નંબર... તારદેવ, વાડયા સ્ટ્રીટ.

જો અવધી હજારો વાર્તા તડાકાબંધ ખપી જાય છે તેનો ભેદ શું ? એક વાર્તા વાંચી જુઓ.

“જરા ખોલીને જોતો ખરો દીકરા, અંદર શું છે તે તો જરા જોઈએ ?” મેહરખાનુએ ફરમાવ્યું અને નવલે તે નાનું ખંડળ ખોલી જોતાં માલમ પડ્યું કે તે તો એક ઘણીજ સાધારણ અને બહુજ સસ્તામાની સાડીની એક કોર હતી.

“મરે રે નહી, એ છીછરાં જેવી કોર ઘણું ઘણું તો એક રૂપિયાની હોશે ને તેમાં વરી કોર દુકાનદારને રાખવા આપી હોશે તેથી દુકાનવાલાએ નામની કાપલીખી મારીચ એમનું એમ આય પેક્ટ ફેંકી દે અને હાથ સાણુએ ઘોઈ નાંખ.” તુંમાખી મેહરખાનુએ નાકનું ટીચકું ચઢાવી પોતાના દીકરાને સૂચવ્યું.

“અરે નહીરે માંયજી, તહમેખી શું જો, આય તો ખીયારી કાઠા મરીખ બાઠનું છે, છતું તેનું નામ ઠેકાણુંખી તેના ઉપર છે એટલે તો હું પોતેજ સાંજના જખને તે બાઠને હાથોહાથ પોંદોચતું કરતો આવશ.” મરીખો તરફ સદા રહેમદીલી ધરાવતા આ સપુતે પુરતજ જણાવ્યું.

“નહી ખખરદાર, હું તુંને ના કેહુંછતી ? એવા મુવા ઈજરડાં પીજરડાંએને તાંહ તું કાંય જાય વાઈ ? આપરા માળીને દર ઠેકાણું આપશે તો તે પોંદ્યાડી આવશે.”

“વાઈ માંયજી તેનું તો થઈ રહેશે.” નવલનાં ધ્યાનમાં આય વત નહી ઉતરતાં તેને હાલ પુરત તો ઉપલોજ જવાજ આપી સેહતાંન કાઠો કર્યો.

પ્રકરણ—૩ જી.

હોરનખી રોડ પર આવેલી સોરાખજી નીકલસનની ઍક્સપોર્ટ અને ઇમ્પોર્ટની ધીકતી પેહડી બહુજ જાણીતી હતી. તે હતી તો બહુજ જુની પેહડી, પણ જ્યારથી તેનો તમામ કારોબાર સોરાખજીનાં હાથમાં આવ્યો ત્યારથી તે આજની ધડી વેરમાં કુદકે ને ભુસકે આગળને આગળ વધતોજ આવ્યો જતો હતો, તરેહવાર કીસમનો જપાની, જરમન, અને ખુદ અમેરીકન માલની ચાર માળાની ગંજવર બીલ્ડીંગમાં પેટી-પેટારાઓની જાણે અલગાર લાગેલી દેખાઈ આવતી. આ નીકલસનવાળા પેહડીનું કાંમ બહુ ‘હાલ-સેલ’ ખીજનેસ જેવુંજ હતું. રોજનાં કાંઈ સેંકડો વેપારીઓ આવી

ઠોક બંધ પેટીની પેટીઓ હંચકાવી બતા હતા, તેમજ બંદરો ઉપરથી પણ રોજની નવા નવા માલની ત્રાલીઓ પર ત્રાલીઓ ચાલુ આવતીજ એવામાં આવતી, આ ધીકતી પેહડીનો હીસાબ સેંકડો તથા હજારોથી નહી પણ લાખોથીજ અંકાતો હતો. આ નીકલસનવાલી બીહડીંગનો વીમોજ ફક્ત દેડ કરોડનો ઉતારવામાં આવ્યો હતો.

સોરાબજી નીકલસન આસરે પચાસ એકની ભરતીનાં, હંચા ગરાર, જેવા, દમામદાર અને સદા હસ્તાજ ચેહરાનાં એક ઘણાંજ લામકીવાલા જરથોસ્તી હતા. તેવણની વેપારની કુનેહ, મીલનસાર ખવાશ, અને મીઠી સાકર જેવી જખાંનથી તમામ નાના કે મોટા જાત-પરજાતનાં વેપારીઓમાં પુષ્કળ જાણીતા તેમજ માનીતા થઇ ચુક્યા હતા. તેવણનો દીકરો નવલ આબાદ જાણે પોતાના બાપનીજ આબેહુબ કોપી હતો. તે પણ દેખાવમાં બાપના જેવોજ, દમામદાર અને સદા હસ્તખાજ ચેહરાનો ગખરૂ જવાન હતો, તેને ઘણીજ હંચી વેપારી કુળવણી લીધી હતી અને પોતાના બાપના એક જમણા હાથે જેવોજ હતો, આ બન્ને બાપ બેટાઓ જાત તેમજ પરજાતમાં છુપી સખાવતો કરવા માટે મશકૂર હતા અને દુકમાં કહીયે તો આ ગરીબ ગુરખાઓની દુઆથીજ તેઓની આ નામીયી પેહડી ધમધુકાર ધીકતી હતી અને રોજના ત્યાં જાણે છકાંજ પડતાં હતાં.

મેહરજાનું નીકલસન-યાને નવલના માતાજી, હિમરમાં તો જો કે લગભગ ચાલીસની ભરતીમાં ભરાયાં હતાં, છતાં તેવણનો ગેરો-પટમારો દેખાવ તેવણની હિમરના પ્રમાણમાં જોતાં તો ઔરખી જવાનજ માલમ પડતો હતો, આ મેહરજાનું જોકે બીજી બધી રીતે તો જોતાં ઘણાંજ લલા બાનું હતા, પણ પેલી કહેવત છે તેમ ‘સૌ સારું ત્યારે પાણી ખારું’ તેમ તેવણ મુંવામાં એકજ અને તેખી વળી નહી માફ થઈ શકે તેવી કમાલ એજ હતી. તેવણના નાકનું ટોચકુંજ જબ્બરહસ્ત હતું ! ગરીમો અને લાચાર બીચારા તરફ તેવણને કોઈ અજાનબ જાતનો ધીકાર અને નાકમાં ગંધ હતી. મોટા મોટાઓમાંજ ભોલાવાની આ મોટે ઘરની મેહરજાનું ને એક જાતની વીચીત્ર હોંશ હતી, અને તે પણ પોતાની મખલખ દોલતના જોરે પોતાની હોંસ અને હિમીદ પુરી કરતાં તેવણ બીજી દરેક રીતે તો કુળાખાજ અને ખરેખરાંજ જબ્બરા કરવૈયાં હતાં, અને કોઇ ધપવૈયાં ને ત્યાં પાટીં માતો તેવોજ કોઈ સમજાવતો મેળાવડો હોય તો આ ‘નીકલસન

ત્રી મેઢરી' નાં નામથી તેવણનાજ જેવા સરકલમાં અતી ધણાં જાણીતા અને માનીતા થઈ ચુક્યા હતા.

અગર જે કોઈ મુશ્કેલીસ પારસી માતો બાઈ તેવણ પાસ મહદની આરજી રાખી હુલેચુકે ચાલી આવતાં તો ધણાં ધણાં ધીક્કાર સાથેજ તેઓ બીચારાંઓને જખરાં અપમાનનાં શબ્દો કહી સંભળાવી પેતાને આંગણેથી પાછાં હંકારી મેલતાં, પણ અગર જે કોઈ સખાવત માટે તેવણનું નામ છાપાઓમાં જાહેર થનાં હોય તો વગર આંચકીએ અને ખુશીથીજ હજાર-બે હજાર લાગણાં કે કાઠી આપતાં, તેવણ વળી જખરાં બોલવાવાલાં પણ હતાં અને તલમાં તસુ જે ઓછું પડ્યું તો પોતાનાં નોકરો ચાકરોની સાત પેહડી ધોધ નાંખી મોહડેથી એલ-ફેલ પણ બકા બોલી દેતાં અચકાતાં નહી. બાકી બીજી રીતે જે તેવણની તપાસ કર્યું તો તેવણ એક ખરેખરાંજ ધર રાખુ અને હેતવંતાં ધણીઆણી અને પોતાનાં એક પુરા દીકરા નવલની નમુનેદાર માવતર તરીકે ખરેખરાંજ સાચાં પુરવાર થયાં હતાં. દીકરા નવલ પર જેટલો તેવણનો જીવ-પ્રાણ હતો તેટલોજ જખરો તેનાં ઊપર ત્રાસ પણ હતો. નવલે જે કે યુનીવરસીટીની ઊંચી કેળવણી લીધી હતી છતાં પોતાની વહાલી માંવતરનો સદા કેહ્યાગરો, સદા માંન આપનારો અને એક ખરેખરોજ નમુનેદાર અને તાબેદાર દીકરા તરીકે ઊધર્યો અને મોટો થયો હતો.

કપડાં ખોવાઈ જાય છે ને ?

એકવાર ગયાં તે ગયાં પાછો પતોજ નથી ?...તો ગુસ્તાદજ પેસ્ત-નજ શાહુનાની ઉત્તમ બનાવટની કપડાં પર નામ લખવાની શાહી વાપરી તેમને ખોવાતાં અટકાવો.

બનાવનાર:—

ગુસ્તાદજ પેસ્તનજ શાહુના

કણ્ણીઠ—સુરત.

દરેક ઠેકાણે ચાર આને મળશે.

મળવાના ઠેકાણા:—ફરેદુન અને બરબેર, નસરવાનજ નવા, આર. એફ. અચારીઆ, ફરામરોજ નવા, મનુ સ્ટોર્સ, યાદગાર સ્ટોર્સ, વગેરે.

પ્રકરણ—૪ થું.

આ નીકલસનનાં મેહરમાનું ગાયનના અઠંગ શોખીન હતાં, અને જે કે પોતે ચાલીસની બરતીમાં હતાં છતાં હજુન તુલીક તેવણને ગાયનની તાલીમ આપવા માટે એક ધણાંજ ખુજર્ગ પણ કાખીલ હિસ્તાદજીને ખાસ રોકવામાં આવ્યા હતા જે રોજ એક એક કલાક આવી તેવણને ધટતી તાલીમ આપતો હતો. તેવણ પોતે ગાવામાં બહુજ કુશળ હતાં અને કાંઈમી વખણાયલો ગાયનકાર મુંબઈમાં આવતો તો તેને ખાસ પોતાને બંગલે અને પોતાને ખરચે બોલાવી મંગાવી તેની ધણી ધણીજ આગતા સ્વાગતા કરતાં, તેવણનાં કુશાદે મેહર વીલામાં ખાસ એક મોટો હોલ એલાએદોજ રાખવામાં આવ્યો હતો. જેની અંદર ફક્ત જાત જાતના વાજત્રોજ જોવામાં આવતાં હતાં. કેમ કે ખાસ વખધખ્યા મેળાવડાઓમાં તેવણને ગાવાને માટે ખાસ આમંત્રણ થતું હતું અને ત્યારે તેવણનાં હલકની અને આ ખુદાઈ હુન્નરની ત્યાં પુષકળ તારીફ ગવાતી હતી.

*

*

*

સાંજના ચાર એકનો સુમાર હશે તેવામાં એક ફાંકડી મોટર, તારદેવ, વાડયા સ્પીટ તરફ સડસડાત ચાલી આવી અને નંબર..... વાહાં મકાન આગળ ફરીકામ થઈ ગિબી. ખુદ નવલ નીકલસન પોતાની કાર હાંકી લાવ્યો હતો. તે હવે હાથમાં એક નાના પેકેટ સાથે નીચે ઉતર્યો અને ઉપલાં મકાનની સીડી ઉપર ચઢી ગયો.

દેખાઈતીજ રીતે તે કાઠ ગરીબ પારસીઓથીજ વસાયલી જે માળની ખીજડોંગ હતી. ત્યાંના બર ભાકુનોમાં પુછતાં માલમ પડયું કે દારવાલાંઓ ખીજે માળે રહેતાં હતાં. વગર અચકાવે નવલ ત્યાં પુગી વળ્યો અને હજીતો કાંઈ પરપુછ કરે તેની અગાઉજ એક કાંઈ વૃદ્ધ જેવી દેખાતી બાઈ બહાર નીકળી આવી અને ધણીજ નમનતાઈવી પુછયું.

“કાણુ છેવો બાવા ? કાણુને પુછોછ મરું ?”

“જી દારવાલા ફેમીલી અહીંજ રહેછ વાઈ ?” નવલે જાણવા ચાહ્યું.

“જી હા મરું, આવોનીજી, અંદર આવેતી બાવા, બેસોની.” એટલું કહી પેલી કાઠ ગરીબ બાઈએ નવલને એક ખુરસી ઓઢર કીધી.

“દારવાલાં તો હમે લોકજ આમ ઘેરમાં રહીવેછ, પણ બાવા હમને તહમે શું કામસર પુછોછ મરું ?”

“જી મર્ઠ કાલે હોરમસજી એન્ડ સન્સને ત્યાં ‘સેલ’ હતું.” નવલે ખુરસી ઉપર ગોઠવાતાં ચલાવ્યું. “ત્યાંથી મને આય તમારા નામનું એક પેકેટ મળી આવ્યું. જીવમાં હુંજ તે ઉચકી લાવ્યો તો, માફ કરજો, પણ હું તે હાથોહાથ પાછું તમને પહોંચવું કરવા આવ્યો. કામ બીજું તો કાંઈજ નથી.”

“જો હું મરે તમારી ઉપરથી, હાજી કાલે માહારી દીકરી બીજાર સેલમાં ગઈતી અને બીયારીએ ત્યાંથી પોતાની કાર તૈયાર કરેલી લખને ત્યાંજ સુલી આવી ને રજાંદા થઈને બીયારી ખાલી હાથેજ પાછી આવી. દીકરા કહેજ કે ત્યાં ગીરદી તો એટલી હતી કે ઉભું રહેવાની પણ જગા નહીં ને—” પણ આ કોઈ દેખાતીજ લલી ખાધ પોતાનું આગળ બોલવું પુરું કરે તેની અગાઉ બાળુનાંજ એક ઓરડામાંથી એક ધણીજ મનમોહક ચહેરાની બાળા નીકળી આવી અને કોઈ ગૃહસ્થ જેવા દેખાતા જવાનને ત્યાં નહીં ધારેલો બેઠેલો જોતાં લગાર ત્યાંજ અટકી ઉભી, પણ પછીથી વધુ નબદીક આવતાં ધણીજ નરમાશથી તેણીએ તે જવાનને ડોકવું કર્યું.

પ્રકરણ—૫ મું.

તેણીએ હલકી કામતની ઘેરા રંગની સુતરાઉ સાડી પેહડી હતી અને જાણે બાંદગીમાંથી તુરતનીજ કારેગ થઈ હોય તેમ તેણીએ પોતાનું લગભગ આખું શીર સુરેદ કપડાંએ જાણે ઢાંકી દીધું હતું.

“જોની મરે નરગીજ, મર્ઠ કાલે સેલમાં તાહરી કાર જેરવલ્લે ગઈતી તે તો કેહી એવણજ બીયારા જીવમાં લઈ ગયલા, અને આજે પોતેજ પાછી આપવા આપરા ગરીબને ત્યાં પધાર્યા.” તે વૃદ્ધ માતાએ પોતાની દીકરીને દુકમાં બધું સમજાવ્યું.

“જાઈજ કાંય તહમે એટલી તકલીફ લીધી વાઈ? હું તમારો ધણો ધણો ઉપકાર માનુંજ છું.” ધણીજ ધીમા હલકે તેણીએ નવલને ઉપકાર માન્યો.

“અરે એમાં ઉપકાર માનવા જેવું મેં કશુંજ કર્યું નથી, માયજી આલોજી, હું હવે રજા—” નવલે હવે જવાની તૈયારી કરતાં જણાવ્યું.

“અરે નહીરે બાવા, એમ કંઈ જવાય કે? જરા બેસોની મરું,

ફેવરીટ ચોપાન્યાના દરેક વાચનની અઢેક લીટી રસબાધથી ભરપૂર છે. [૧૧

હમારા ગરીબને ઘેરની જરા ચાહે તો પીને સીધારો." તે વૃધ બાપએ કાલાવાલા કરતાં માગી લીધું. "જતો નરગીઝમાય, જરા ચાહે તો કરી લાવ?" અને રાંક નરગીઝ જોણે અત્યાર તુલીકમાં બોલવા ચાલવામાં ધણોજ થોડો ભાગ લીધો હતો તે હવે તુરતજ અંદર દોડી ગયો.

"આય એવણુ તમારા દીકરી થાય કે?' હવે વાતનું ગાડું આગળ કાંધળી લાંબાવવું તો જોઈયે તે મતલબથી નવલે પુછ્યું. હવે તેને પેહલીજવાર આમ તેમ નજર ફેરવતાં જણ્યું કે ત્યાં ગોઠવેલું ફરનીચર તો બહુજ જુન-અસલવારેનું પણ ધણુંજ સુધડ હતું.

"જી હા મરં, એ માહારી દીકરી થાયજી."

"તમારા ધણી શું કરેજી જી?"

"જી ધેબીતળાવ પર તેવણુ ખીચારાની દારૂની દુકાન હતી, પણ તે તો મરી ગયો આય બધી ચલવલને લીધે હવે તો બંધ થઈ ગયો, દીકરા તે હવે ખીચારા ગોઠીમાં કેઠે કોઈ જગા પર કાશેજી તો કરેજી, શું કર્યે બાવા? બે દા સૌની લાજ શરમ રાખે તો સારું."

બસા નવલ નીકલસનને આ સાંભળી ધણુંજ હિંડાણથી લાગી આવ્યું. બાવા ગરીબો સાથ વાત કરવાની અને તેઓના સમાગમમાં આવવાની તો આ નેક જવાન માટે એક જતની મોટી મોજ જણે હતી. પોતાની માવતર મેહરબાનું કરતાં તો આ બલાં જવાનનો ખવાશ વળી તદ્દન હિલ-ટોજ હતો. ખાસ કરીને ગરીબો માટે તો તેનાં હૈયામાં બહુજ દાઝ હતી. અને ત્યારે તેને ઘણું ઘણુંખી ચાહ્યું કે સો-અસો તુરતજ પોતાની પોકેટ-માંથી કાઢી આપીને આ બલાં પણ ગરીબોને સહાય થાય. પણ નાં, તેને પોતાનો આ વીચાર તાજડતોજ માંડી વાળ્યો, અને હજીતો વધુ વાતચીતમાં હિતરે તેની અગાહિ તો રૂપસુંદરી નરગીઝ પેતાનાં હાથમાં ચાહેની ત્રે અને થોડાંક વેધરો સાથ તેઓ જ્યાં બેઠાં હતાં ત્યાં નીચી નજરે ચાલી આવી. તે રાંક છોકરીએ પોતાનાં સર ઊપરથી સુફેદ કપડું હવે કઢાઢી નાંખ્યું હતું અને તેને બદલે પોતાનું રૂપેરી કપાળ લગભગ ઢંકાઈ જાય તેટલા વેરની સાડીની સોર ખેંચી લીધી હતી. તેથી તો તેણીનો મોઠો માહબો-ખતાર જેવો ચેહરો આરખી મધુર દેખાઈ જણે દીપીજ રહ્યો હતો.

પ્રકરણ—૬ કું.

“લેવો મરં, જરા ગરીબનાં ઘેરની ચાહે તો લેવો.” તે વૃદ્ધ બાઈ જેણીનું નામ રતનમાંય હતું તેવણે માંગી લીધું. અને આ ગરીબોનાં ખેલી નવલને કાંઈ પુછવું પડે તેમ હતુંજ ક્યાં ? તેને તો લાગતી કે ચાહ સીંચ કરવા માંડી અને ગરમાંગરમ વેફર પણ આસ્તે આસ્તે લચરવા માંડ્યાં.

“અરે—પણ તહમે ?” નરગીઝ જે તેઓની આગળજ હજુન ખડી હતી તે તરફ ધ્યાન ખેંચતાં તે લાયકીવાલા જવાને પુકાર્યું. “હમે ચાહે પીયે ને તહમે શું હમારં મોહનું જોયા કરશે ? એમ નહીં ચાલશે. તહમે ખી હમારી સાથ સામીલ થશે તો હું ઘણોજ ખુશી થવશ.”

“એવણ મોલેછ તે ખરં છે, દીકરી. ચાલ તુંખી હમારી સાથ ખેસ.” અને ત્યારે એક ત્રાજી ખુરશી ખેંચી તે ગરીબ બાળા તે ઉપર ગે દવાઈ.

“હા—ખરા જો—તમારં નામ શું બાવા ? મરે એ તો તમુંને પુછતાંજ હું ભુલી ગઈ.’ રતનમાંયે પુછ્યું.

“જી માહારં નામ નવલ નીકલસન અરે—પણ તહમે તો અંચેયાંજ કરશે કે ? એમ હોશે તો હું બધાં વેફરો પુરાંખી કરી નાંખશ હં ? અરે ખાઓની, એમ ડોરા બારીને પોરા શું કરોછ ?” અને નરગીઝ તરફ વેફર પસાર કરતાં નવલ ખેઅખત્યાર હસી પડ્યો.

તે તો હવે જણે કેવો એક ઘેરીતો બારીતો થઈ ગયો હોય અને આગળની જણે કેવી એક પીછાંણ આ દરવાલાંઓ સાથ હોય તેવીજ રીતે આ માલેતુજરનો એક પુરો વારસ આ ગરીબો સાથ વર્તવા લાગ્યો. અને ત્યારબાદ તો તે ખીજી ઘણી ઘણીખી અને એલારપેલારનો વાતચીતમાં ઊતરી પડ્યો અને તે મલતાવડા સ્વભાવનો અને નીખાલેશ જીગરનો જવાન પોતેખી હસ્યો અને આ મા—દીકરીને પણ ધ્રુમ હસાવ્યાં ખાસ કરીને તેને તો મુંગી મંતર ગગડી રહેલી જવાન નરગીઝને અસેમસે અને કોઈને કોઈ બહાણે ઘણીખી બોલાવી પણ તેણી કાંઈ જાજી ચવરીખી નહીં ને સવરીખી નહીં. આ રુઘાનાનું સરવાયુ તો એટલુંજ આવ્યું કે આ લલા જવાનને ત્યાંથી જણે ઉડવાનું મનજ થઈ શક્યું નહીં, પણ સખતાને ખાતર હવે ત્યાંથી તેને રખશાદ લેવા ચાહી. તે આ ગરીબ મા—દીકરીથી અતી ઘણો સંતોષ પામેલો અને રાજી રાજીજ થતો હવે જવા ઉઠ્યો.

“ચાલોજી-હવે હું રમ્મ લેઉં છું. રમ્મ આપશોનીજી ?” તેને ત્યાંથી જવાનો તૈયારી કરતાં જણાવ્યું. તેને પહેલાં રતનમાયનો ઘણો ઉપકાર માનતાં તેવણને ચાંપીને શેકહેન્ડ કીધી. ત્યારબાદ તે નરગીઝ તરફ ફર્યો અને જાણે તેણીનો હાથ જબરદસ્તીથી પકડતો હોય તેમ શેકહેન્ડ માટે સીકરી લીધો.

“તમારે ત્યાંના વેફર ધણુંજ ટેસ્ટદાર હતાં, અં ? હું તો ખરુંજ કેહું છું કે જો રકાખીમાં થોડાંકખી વધ્યાં હોતે તો જરૂરજ રમાલમાં પોટકું મારીને માહરી સાથે લઈ ગીયો હોતે !”

આટલું છેલ્લું હસાવતી વખતે નરગીઝનો નાજુક ગુલછડી જેવો હાથ જોમ્મયે તે કરતાંખી વધુંજ વાર તેના હાથમાં સીકડાઈ રહ્યો.

અને ત્યારેજ-ઓ ત્યારેજ, આ જલા નવલને માલમ પડી આવ્યું કે ધણુંજ મારી વોલતેજ સાથેના વીજલીનો એક મજબુત શૅક રૂપસુંદરી નરગીઝના તમામ નાજુક તનબદનમાંથી નીકળી પડી તેના પોતાના કાટકાટ ચતાં જીમરને જાણે આરપાર વીધી નાંખ્યું.

તેને ધણુંખી ચાલું કે હજુનખી આ મા-દીકરી તેને જુદામ્મયે ખેસવાની બોંદસ કરે તો સચામએજ ત્યાં કપકી મારી જાય, પણ તેમ બનવા પામ્યું નહીં, અને ત્યારે હવે તેને ત્યાંથી મળી બેટી ચાલવા માંડ્યું. બારણાં તુલીક આ ગરીબ મા-બેટી તેને વળાવા આવ્યાં હતાં.

રતનમાંય તો ચાની તે પ્યાલાં રકાખી ઉંચકી લેવાની જહેમતમાં રોકાઈ ગયાં, પણ નરગીઝ તે જવાનને ચાલી જતો જોવા ખાસ બારી આગળ બંધ દબી, આ ગરીબ છોકરીને ઇનસાફ આપવા માટે ખાસ કરીને લખવુંજ પડે છે કે તેણી કાંઈ ખાસ કરીને નવલ નીકલસનને કરી પછુ લાગણી સાથે જોવા તો ગઈ હતીજ નહીં, પણ તે જવાન ક્યાંથી આવ્યો હતો અને હવે ક્યાં જનાર હતો તેજ તેણીની મકસદ માત્ર હતી, તેણીએ તપાસ્યું કે નીચે તો એક ફાંકડી મોટર ઉભી હતી જેની અદર નવત્રે પોતાની બેઠક લઈ લીધી.

પછુ ઓ-માર્યા ઠાર. બેઠક લીધા બાદ તે જવાને કારમાંથી પોતાનું ડોક્યું બહાર કઢાઢી ઉપર નઝર કરતાં નરગીઝનેજ બારી આગળ ઉભેલી જોઈ લીધી અને તેને પોતાનો રમાલ હવામાં ઉડાયો ત્યારે પોતાની ધણી ખી નામરજી હતાં તે બાપડીને પણ પોતાનો હાથ લાંબો કરી હલાવવોજ પડ્યો, અને તુરતજ શરમની મારી ઝોરડામાં પાછી ફરી મઈ.

પ્રકરણ—૭ મું.

“એવણુ કોણુ છે, માંયણુ ?” તેણીએ પોતાની માતાને હવે પુછ્યું.

“કોણુ જાણે હીકરા, હું નથી જાણતી પણ કાંઈ મોટે ઘેરનો ને ખાનદાની માણસ લાગેછ. જેનો ત્રણ તેનાં મા-આપનો જીવતો રહે.” રતનમાયે તેને દુઆ દેતાં જવાબ ક્યો.

“હા માંયણ, કાંઈ ધપધપ્યા ધરનોજ લાગેછ. એવણુ કાંઈ પગે ચાલતા નથી આયા. પણ પોતાની મોટરકારમાં પાછા ચાલી ગીયા. મોટરખી જળરદસ્ત મોહતી અને નજર ફરી રહે તેવી નરીજ હતી માંયણ.”

આ ઉપલો અનાવ ખની ગયા પછી તુરતજ એક કોઈ ધણોજ ઝંઘડો જેવો દેખાતો મોહમેદન જાતનો શખ્સ રતનમાંયને ત્યાં આવ્યો. તેને પોતાના હાથમાં એક સીતાર પકડેલો હતો અને ખાંધે રેશમી રૂમાલ નાંખ્યો હતો.

“ઓ, આવો ઉસ્તાદજી, કેમ કાંઈ ધણે હીવસે ગરીબને ત્યાં પધાર્યા ?” રતનમાંયે પેલાને પુછ્યું.

“હા માંજી મહને નરમીઝ બેટી સાથ ધણુંજ અગત્યનું કામ છે મા, બેટી ક્યાં મયાં ?” પેલા કોઈ સફેદ દાઢીવાલા નવા આવનારે સવાલ ક્યો. દેખીતીજ રીતે આ કોઈ કાખીલ મવૈયા અને ઉસ્તાદ જેવોજ દેખાતો હતો, અને તેઓની વાતચીત ઉપરથી તો એમજ માલુમ પડતું હતું કે તેને આ દારૂવાલાંઓ સાથ અગાઉની ઝાળખ પીછાંણુ હોવી જોઈએ અને અવાર નવાર ત્યાં તે આવતો પણ હોવો જોઈએ. ઉપલી વાતચીત થતી સાંભળી નરમીઝ પોતાના ઝોરડામાંથી બહાર નીકળી આવી અને આ ઝંઘડો પુરૂષને જોતાંજ પોતાનાં બન્ને હાથો જોડી દમ્મ ગરદન ઝુંકાવી તેવણુને નમસ્કાર ક્યો.

“આવો! ઉસ્તાદજી, બોલો બાવાજી શું હોકમ છે ?”

“માહારી બલી બેટી, તુંજની મદદની આજુ કરતો દુર વેરથી ચાલી આવ્યો છું. મેં એક ‘પહાડી ગઝલ’ જોડી છે, પણ તેની છેલ્લી બે કડીઓ આજખાં ગાયણુને પેશ પડતી મળતી નથી. માહારી બેટી, આટલાં મુંજનાં કાંમમાં તું મદદ નહી કરશે ? તાહારા વગર આ કાંમ કોઈથી ખની શકનાંર નથી.” પેલાએ પોતાની સુફેદ બરફ જેવી દહાડી પસવારતાં જણાવ્યું.

“ખુશીથી બાવાજી, પધારો. આપરે નીરાંતે બેસી એને ફડચો કરી નાંખશું. કાંઈ ચાહ બા લેશો, બાવાજી?”

“ના બેટી, મુઝને માફ કર. મેં હમણાંજ પાંન ખાધું છે.” આ વાર્તામાં આ ઝંઘક ઊસ્તાદજી કેટલો અગત્યનો અને મહાન પાર્ટ ભજવે છે તે તો પાછળથીજ જણાશે.

* * *

વચમાં ખાસો એક આખો માસ કેઠબી જાણવા જોગ બનાવે બન્યા વમર પસાર થઈ જવા પાંચ્યો. દારૂવાલાઓને ત્યાંની છેલ્લી મુલાકાત બાદ નવલ નીકલસન જાણે તદ્દનજ બદલાઈ ગયલો. માલુમ પડી આવતો હતો. જો કે તેને પોતાને તો એ વીશે કાંઈબી જણાયું નહીં પણ તેની કાળજી વંત અને અદરકદરની માવતરની નજરથી આ બીના છટકી શકી નહીંજ.

ખુદ તેનાં પીતા સોરાબજી નીકલસન પણ આ માંજણું ગુપચુપ તપાસતા આવ્યા હતા. નવલે ઘણું ઘણું બી ચાહ્યું કે એકવાર—ફક્ત એકજવાર તે દારૂવાલાઓને ત્યાં જાય અને તેઓની પાછી એકવાર ફરી મુલાકાત કરી આવે, પણ તે સુદ્ધા ગૃહસ્થને તેમ કરવાં ઠીક ભાર્યું નહીં. તે ચુપ બેઠો. અને ચુપ બેઠો કરીનેજ તો દીવસે દીવસે તેને પોતાને પણ પોતાનામાં કાંઈ અજાણ્યો જેવો ફેરફાર માલુમ પડ્યો જોયો. તે અનેકવાર ન્યુ ચરનીરોડ જંકશન તરફ કાંઈ કાંમને મસે લટાર મારી આવતો હતો અને જેને માંટે તે ત્યાં ટુકેલા પછાડામાં પડ્યો હતો તે તો કાંઈ કાંઈ મલ્યુંજ નહીં, બાકી એ બધુંજ ત્યાં મળી શકતું હતું, પણ પાક પરવરદીગારનો હુકમ વળી કાંઈ ન્યારોજ હતો.

પ્રકરણ—૮ મું.

એતેશક એવો બન્યો કે એક દીવસે કોટમાં બનખાવા સીટમાં પોતાના કાંઈ ઓળખીતાં ગુજરી ગયલા ને ત્યાં રતનમાય તેમજ નરગીઝ ‘એસવા’ ગયાં હતાં, અને ત્યાંથી પાછાં બહાર નીકળતાં અનાયસે નવલ નીકલસનની નજર એકાએક તેઓ ઉપર પડી ગઈ. અને ત્યારે તુરતજ તેઓની લગોલગ પાસેજ પોતાની કાર વાળી દઈ પોતાનું ડોક્યું બહાર કાઢ્યું.

“કેમ રતનમાય—નરગીઝ, કહાં જાઓ છો?” કારમાંથી લાગલો કે હિતરી પડતાં તે તેઓની આગળ ઝટ-તે-પટ આવી હતો.

“જી હમારા એક જોળખવાલા ખીચારા ગુજરી ગયલા તાંહ ‘બેસવા’ આયાતાં” રતનમાયે સમજાવ્યું.

“તે હવે તમે લોક કાંહ જશે માયજી?” નવલે પુછ્યું

“જી હવે તો ઘેરેજ તો, ખીજે કાંહ જઇયે બાવા!”

“ઓ, ત્યારે તો ચાલો આવો મહરી કારમાં હું તમુંને પુગારી આઉં.”

“અરે પણ કાંય વાડું બાવા એટલો તરદી લેઓછ? હમે તો ત્રામમાં બી ચાલી જઇશું.”

પણ નહી, નવલ હાજ લઈ બેઠો અને એકનો બે નહી થયો, અને તે બન્ને મા-દીકરાને પોતાની કારમાંજ તેઓને ત્યાં પુગાડી આવવનું જખરીથી જણાવ્યું.

હવે ભોગ ચોંધડયે બનાવ એવો બન્યો હતો કે જે વખતે નવલ નીકલસન સેન્ટ્રલ બેન્કમાંથી રોકડ રૂપાની ટેલીઓ લઈ પાછા પોતાની પેહડી તરફ ફરતો હતો તેજ વખતે આ મા દીકરાનો તેને મેળાપ થઈ ગયો હતો, અને પેલા રોકડ રૂપાવાલી ટેલીઓ પાછલી અરધીજ સીટ ઉપર સંભાળથી સીંચી દેવામાં આવી હતી, જ્યારે અરધી સીટ ઉપર એક માણસ ફરાગાતથી બેસી શકે તેટલો જગ્યા ફાજલ પડી હતી. આયજ ખાલી સીટ ઉપર રતનમાંયને ગોઠવવામાં આવ્યાં જ્યારે આગલી સીટ ઉપર પોતાની પાસેજ નરગીઝને બેસાડી દઈ મોટર ત્યાંથી સરસર આગળ ચાલતી પણ થઈ.

નવલે ખામુંખા બહુજ ધીમી ચાલે અને લાંગો ચકરાવો લઈનેજ પોતાની કાર હંકારી હતી કે જેથી પાસે બેઠેલી મધુરી રૂપકંદરી સાથે વધું ને વધું વાતો કરવાનું બની આવે. આખે રસ્તે પટપટ બેચો નવલેજ તાહેલું કર્યાં કર્યું, જ્યારે ખીચારી નરગીઝ તો જરાક બા ઘડા અવરી સવરી નહી. તેણીએ સોકની કાળા સાડી પેહડેલી હોવાને લીધે નવલને લાગ્યું કે તેણી આજે આગળ કરતા વધુ ને વધુજ દીવકથ લાગતી હતી.

જેમ જેમ કાર આગળ ને આગળ વધતીજ ચાલી તેમ તેમ નવલે તેણીને નવા નવા બંધાયલા રમ્તાઓ નવી નવી ઊભી થઈ ચુકેલી મંજા-વર ધમારતો તરફ તેણીનું ખાસ ધ્યાન બેચું હતું. જ્યારે ચોપાટી તરફ પોતાનાં “મેહર-ચીલા” ની લગોલગ આવી લાગતાં તેને પોતાની કારની ઝડપ હજી પણ ધીમી ઠીધી અને “જીઓ માયજી અય હમાંડ મઠાંન” કરી બોલતા પછવાડે બેઠેલાં રતનમાંયનું ધ્યાન બેચું.

કરણ—૯ મું.

રતનમાંથી તેમજ નરગીએ ખાસ ખ્યાન પુગાડી જોયું તો, નવલ જેને મક્કાન તરીકે ઓળખાવતો હતો તેને બદલે તો તે એક આલીશાન અને નાનો જેવો મેહલજ નકરો હતો. તેનાં ઊંચા મીનારાઓ સાથની રાણીકે જોઈને ગરીબ નરગીએ આક્રોશનાંજ ઉદ્ગારો કહાડ્યા. આ દાશવાલાંઓને હવેજ માલમ પડ્યું કે આ નવલ નીકલસન જેમ તેઓ ધારતાં હતાં તેમ કોઈ સધારણુ સ્થિતિનો આંદમી નહીજ હતો, પણ કોઈ ધનાંદ્ય કુટુંબનોજ નખીરો હોવો જોઈએ.

ત્યારે હવે ખન્યું એમ કે જે માનની નજરથી આ મા-દીકરા તે જવાનને જોતાં હતાં તેનાં કરતાં હવે ચાર ચાશળી જરતીજ માન તેઓના દીલમાં આ અશરદ્ધ છોકરા માટે બરપા થઈ ચુક્યું, અને આવો પોતે એક માલેતુજર હોઈ તેઓનાં જેવાં ગરીબો સાથ આટલી આટલી લાયકીથી વર્તતો અને ભેળાતો આવતો હતો તેજ રતનમાય માટે એક અચંબો પમાડનારું થઈ પડ્યું હતું.

નરગીજ તો ખીયારી પોતાના ખોળામાં બને હાથ ખોશી દબને એક પુટલાનીજ કાની જાણે કેવીએક ડધાયલી હાથ તેમ ગુપચાપ બેસી રહી હતી. નવલનાં કોઈ કોઈ સવાલોનાં જવાબો ફક્ત “હાજી-નહીજ” થીજ તેણીએ આપ્યા હતા. ત્યારે જોઈએ તે કરતાં આ માન લુલ્લ જવાનને જરતીજ માન આ ગરીબ અને રાંક છોકરી તરફ બરપા થઈ ચુક્યું, અને પોતાની સદ્ગર સ્થિતિનો કશો પણ આગલો પાછલો ખ્યાલ ન કરતાં તે વધતોને વધતોજ આ પરીસુરત પુટલી તરફ ખેંચાઈ તણુઈ ગયો.

પણ નરગીજને ઇનિશ્ચય આપવા ખાતર એટલું તો લખવુંજ પડે છે કે હજુન તુલીક તે બોળામાળાનાં દીલમાં આ માલેતુજર નવલને લગતો સહેજે પણ ત્રિચારગી નહી આવ્યો હતો. તેણી તો ફક્ત આ લાયકીવાલો જવાન તેઓ તરફ પોતાની ભલમનસાઈ દેખાડતો હતો તે તો તેની એક લાયકી સીવાય ખીજું વધુ જાણે કશુંજ હતું નહી, એટલુંજ તેણી તો માનતી હતી. બોળા ખીયારી નરગીજ !

આપદે તારદેવ વાડ્યા ઓટમાં તેઓનાં મક્કાન આગળ મોટર ઉભી રહેતાં નવલ પહેલો બહાર કુદી પડ્યો અને ધણીજ તણુમલથી પોતાની

મહત્તે. હાથ આપી નરગીજને નીચે ઉતારી, અને ત્યારબાદ ધણી ઇજત સાથે રતનમાયને પણ હેઠે ઉતાર્યાં.

“ચાલો માયજી, હું રજા લેકેંછ,” કરીને પહેલાં રતનમાયનેજ નવલે સેકહેન્ડ કીધી, અને નરગીજ તરફ ફરતાં તેને વધાયું. “કેમ ગારીમાં કાક લાગી આવી કે? તેથીજ તો હું ધણોજ ધીમેથી ચલવી લાયો.

“તહમોએ, હમો ગરીબોને વારે ધણીજ તકલીફ લીધીછ જી, અને તેથી હું તમારો ધણો ઉપકાર માનુંછ.” નરગીજે તે જવાનને સેકહેન્ડ કરતાં જણાવ્યું. અને તેથી નવલનો જવાન જીવં બાગ બાગ થઈ ગયો. તેની કાર તે તરફની ગલીના બીજા નાકા તુલીક પોહોંચી ત્યાં તુલીક તેમાં નવલે તેને ચાલી જતાં જોઈ લીધી.

પ્રકરણ—૨૦ મું.

વચમાં વળી એક બીજેબી આજો મહીનો એમનો એમજ નીસરો ગયો અને તે અરસામાં પણ જાણુવા જોગું તો કાંઈખી બન્યું નહી. પરીણામ તો એજ આવ્યું કે નવલ નીકલસન જે પોતાના દીલથી બેચેન હોસ અને એક માર્ગી તો ક્યારનો બની ગયો હતો તેમાં ચોરખી જાણે જાસ્તી હિમેરોજ થતો ચાલ્યો, તેની આ નવી હિમીદની સામે જાણે એક મસ મોહતો પહાડ તટજીબાર ખડો હોતો હતો અને તે કોઈજ નહી પણ તેના મગજર માતાજી મેહરબાનું હતાં. પોતાના પીતાજી સોરાબજીને તો તે જેમ તેમ પટાવી સમજાવી લેશે પણ ગરીબો તરફ સુગાત્રી અને તેઓને ધીક્કારની નજરથી જોનારી પોતાની માવતર ને તે કેમ સમજાવી પટાવી અને મનાવી લેનાર હતો? આજ તેની જખરદસ્ત મુઝવણુ આજ ને કાલ તો સતાવી રહી હતી.

“કેમ દીકરા, કાંઈ અનમણ્યા જેવો લાગેછ, છે શું?” એક દીવસે સોરાબજી નીકલસને પોતાના વહાલા એક પુરા સપુતને પોતાની પેહડીમાં તેજલ ઉપર કોઈ ચીજનાં ગંભીર વીચારમાં બેઠેલો પકડી પાડ્યો, અને તેવણે ધણીજ ઇતેજારીથી ઉપલો સવાલ કર્યો.

“નહી પપા, કાંઈ નથી, હોય શું?”

“અરે નહીરે દીકરા, કાંઈખી છે ખરું, મહત્તેજ નહી કહે? શું છે?”

કાંઈ રૂપા પૈસાની તંગીમાં છે, તેવું તો નહીં જ હોય? આજે બધે મહીનાં થયા હું ખુબ ખારીકીયો બધું માર્ક કરતો આવ્યો છું. તું જાણે કે મારો આગમો નવલ છે જ નહીં. ચાલ, દીલ ખોલીને મને ખરું કહી દે જોડે. તારી માંયમી તારી શીકર કર્યા કરેછ તે તુંને ખબર છે? મને બે ત્રણ વખત પુછી પણ રહી." નવલનાં બાવા આ બધું ચીપી ચીપીને પુછતા હતા, પણ તેનો કશો પણ ઉત્તર તેવજીને મળ્યો નહીં. "ચાલ જોલ જોલ મહને ખરેખરો ખુલાશો કર, તુંને માહરા સમ છે."

"પપાજી, હું તમને એક વાત ઘણીજ ખાનગીમાં કહેવા માંગું છું, તહમે માયજી આગલ હાલમાં જોલતા ના." નવલે હવે કાંઈક હીમત એકઠી કરી જણાવ્યું. "એક છોકરી માહરા ધ્યાનમાં—"

"અરે બેટી બાપ ત્યારે એમ જોલની. હું તો ધારતો તોજ કે તું કોઈ છોકરીનાં લશરામાં ફર્યો છું."

"નહી પપા, તમારો ભુલ છે, માર્ક કરજો. હું જરાકખી થઇને ફર્યો તો નથીજ. હું કોઈખી રીતે આર અતાર પગલું જરી માહરાં વહાલાં મા—બાપની મોટી નામના ને હું લાંછણ લગાડું તેવો કુટીલ નથીજ." નવલે ખરેખરા જુસ્સાના જોશથી ચલાવ્યું. "તમે સમજ્યાની પપા?"

"હા મારા દીકરા હું ખુબ સમજ્યો, પણ તે છોકરી છે કોણ? ક્વી છે?"

"તે છોકરીનું નામ નરગીજ દારવાલા છે અને તારદેવ તરફ રહેછ. મહને એ છોકરી જોતાની સાથેજ ગમી ગઇ પપા, પણ હું અત્યાર વેર જોલતાં અચકાયો."

"જોની દીકરા માહરા, તે છોકરી દારવાલાની હોય કે તારીવાલાની હોય, તવંગર હોય કે ગરીબની હોય, પણ દીકરા મને તેનો કશોજ વર-વાંધો નથી. પણ ફક્ત મહને તાહરી માંયનીજ શીકર લાગેછ. શું એક દારવાલાની દીકરીને એ તાહરી માંય પોતાની વહુ કરવા તૈયાર થશે? કહે મને તું તો તારી માંયને સારી કાંતીજ ઓરખેછ." સોરાબજીએ વાજ-ખીજ શીકર બતાવી. "પણ કાંઈ નહીં દીકરા, એ કાંમ તું મને સોંપ ને જા જરા ઠંડાં પાણીએ મોહનું છાંટી આવ, આજે આપરો 'મેલ-ડે' છે અને ઓશીસમાં કાંમ ખી ધણું છે. ચાલ ઉઠ."

નવલને મારે આ કાંઈ જેવા તેવા હીમતનાં સખુનો નહીં હતા? અને ત્યારે હવે તે પુર ઉમંગથી ઉઠી ઉભો થયો અને પોતાનાં કાંમકાજમાં રોકાઇ ગયો.

પ્રકરણ—૧૧ મું.

વખખાં જાગ્યે પાંચ કે છ દીવસ નીકળી ગયા હશે તેમ નીકલસન-વાલાઓની આ નાંખીયી પેહડીને સાડા-સાત લાખ રૂપ્યાનો કોષ ઝોચીતો કોંથી તકાએ પડી ગયો, તેની ખુશ વધાઈ આજે સોરાખજી પોતાનાં મોહર-દારને લંબાંચીથી સમજાવતા હતા. આ સુખ તકનો લાભ લઈ તેવણે પોતાનાં દીકરા નવલ વીશેની વાત કહાલી.

આ ઝોચીંતા પડી ગયલા તડાકાથી મેહરખાંનું જોડે અતી ધણું ખુશ મીઝાજમાંતો હતાં છતાં પણ તેવણનાં હમેશનાં પાજી અને આકરા સ્વભાવ પ્રમાણે નવલના કાજની વાત સાંભળી, જરા રતી છેડાયાં વગર તો રહી શક્યાંજ નહી. પણ તોખી સોરાખજીએ હંમેશની પોતાની વેપારી કુનેહથી, સમજાવી કુસલાવી તથા હસીહસાવીને નવલને લગતું કાંમ આશાની સાથ પાર છિતાર્યું, અને તેથી આ કુનેહખાઝ પારસીએ ખુદાતાલાનાં હજારો હજાર સુકર કર્યાં, પણ તે વાતનું આખર છેવટ તો એજ આવ્યું કે તેવણ પોતે નવલે પસંદ કરેલી છોકરી કાણ છે અને કેવી છે તે ખાસ કરીને જાણવા અને જોવા પોતાની મરજી જણાવી.

પરીણામ આનું એ આવ્યું કે નવલની છાતી હિપરથી અડધો અડધ જોળો હંચકાઈ ગયો. હવે બાકી રહેલો અડધો હીરસો. કેવી રીતે ખસાઈ નાંખવો તેનો વીચાર કરતાં હાલને-કાજ તો તે ચુપજ રહ્યો.

પણ ખુદાતાલાનો ભેદ વળી ન્યારોજ હોય છે. તેમ ખુદ કુદરત જણે આગળ રહીને નવલને મદદગાર થતી હોય તેમ એક દીવસ વળી રતનમાય તથા નરગીઝ સાથ તેનો નહીં ધારેલો અને ઝોચીંતો ભેટો થઈ ગયો.

વાત એમ જની કે નીકલસનવાલાઓને ત્યાં પડેલા મોટા તડાકાની ખુશાલીમાં સોરાખજીએ પોતાના ગીરોથી અનાજની ત્રણસો ગુણો ફકટ ગરીબ પારસીઓમાંજ મુક્ત વહેંચવા સારૂ ઝોરાસત્રીઅન સ્ટોર્સના લાગતા વળગતાઓ સાથ તે વીશેનો હાથે જાતે ખંદોઅસ્ત કરવા આ સખી દીલન આપ-મેટા વોજીતલાવ તરફ આવ્યા હતા, અને હજી તો પોતાનું કામ આટોપી લઈ ત્યાંથી પાછા ફરતા હતા તેવામાંજ દારવાલાના રતનમાય તેમજ નરગીઝનું અનંજીમનના આતમ જેહરામમાંથી તુરતનુંજ બહાર નીકલવું થયું.

“અરે જોવ પપા, હું જે છોકરી વીશે બોલતો હતો તે આવજ

છે, આવો હું તમને એ સોઠ સાથે ઓળખાણ કરાઉં." અને નવલે જાણે પોતાના બાપને તે તરફ ધસી જતો હોય તેમ તેવણનો હાથ પકડી આ રાંઠ માં-દીકરી ઉભા હતા ત્યાં દોરવી લઈ ગયો.

"સાહેબજી રતનમાય-સાહેબજી નરગીઝ, આય એવણ માહરા પપાજી પપા, અય એવણ નરગીઝ અને આય એવણના માયજી." નવલે બન્ને ઓરદુવાલાઓ સાથે ઓળખ કરાવી. સાહેબજી શેકહેન્ડ થઈ, અને કાંઈમી શક વગર સોરાબજીને પેહલ્લીજ નજરે આ રાંઠ અને મનમોહક હોઠરી ગમી ગઈ.

એક માંણસની રહેણી કરણીનો છાપ તેનાં ચેહરા ઉપરથી ઝટ દેખે સમજાઈ જાય છે તેજ મીશ્વાલ આ બાહોશ અને કુનેહખાઝ વેપારી બચ્ચાએ જોઈ લીધું કે નરગીઝ જેટલી બહારથી મનમોહણ મુર્તી જેવી લાગે છે તેટલીજ ભીતરથી પણ ઘણીજ નીખાલેશ ખસલતની છે, તેણી પોતાનાં સાદા પણ સુગંધ પોષાકમાં આજે તો કાંઈ ઓરજ દીપી નીકલેલી નજલને લાગી આવી, ત્યાં તેઓ વચ્ચે કાંઈ ઘણી વાતચીત થઈ નહીં.

"જા નવલ, તું આ બાનુંબોને મોટરમાં મુંઝી આવ તેટલાં હું જરા આતશખેહેરાંમ જમ આંઘિંછ." સોરાબજી આટલું કહેતા લાગેલા આ માં-દીકરાંને સાહેબ-સલાંમ કરીને આગળ ચાલ્યા અને ત્યારે ઘણી બોંઢસા-બોંઢસી પછી તે બન્ને બાનુંબોને નવલ પોતાની મોટરમાં બેસાડી લઈ જવાને મનાવી શક્યો.

"તમે હંઠ્યાં કરાગાતથી બેમો માંયજી." કહી રતનમાયને ખાસ પાછલી પોખાળ સીટ ઉપર બેઠવ્યાં અને નરગીઝને પોતાની પાસેજ અચ્છલી સીટ ઉપર સંભાળથી નવલે લઈ લીધી.

પ્રકરણ—૧૨ મું.

મોટર ચાલુ થઈ ચુક્યા બાદ નવલે વાતની છેડતી કરવા મૂકી. "નરગીઝ, સાચુંજ બોલજો, તલમે કાંઈ કોઈમી રીતે મારેથી નારાજ તો નથી ની?" તેને પુછ્યું.

"અરે નહીરજી, નારાજ શાને માટે થયે? પણ તમે ધરી ધરી હમારે વાસ્તે તકલીફ લેઓછ તે હમને ધણુંજ ખરાબ લાગેછજી." તે લલી ખાળાએ યોગ્ય જવાબ ક્યો.

“અરે તકલીફ સાની ? તમને ધર તુલીફ પોંદોચાડી આંઢિ તેમાં મેં શું મોટો વાધ મારવા જેવું કીધું છે ?”

નરગીઝ ચુપ રહી.

“અરે પણ તે કાંઈ જોલો તો ખરાં ? શું એક લેહપતાની કાની હુંજ લવારો બકારો કરવા કરું કે ?” થોડેકવારે નવલનો કીડો વળી ચવડી વવડી આવ્યો.

“પણ હું શું જોલું ?” ટુંકાને ટચ જવાબ મળ્યો.

ગાડી એટલી તો ધીમેથી હંકારવામાં આવતી હતી કે રતનમાયને તેઓની વાતચીત સ્પષ્ટ સંભળાતી હતી.

“પણ મરે જરા ધસીધામીને વાત કરની નરગીઝ ? એવણુ ખીચારા આપરે વારતે આટલી આટલી મહેનત લેછ તે કાંઈ એલાર-પેલારની વાત કરની ? હમેશની એવી મુંગીજ રહી ગઇ ?” રતનમાયે પછવાડેથી તરારો મુક્યો.

“હા માયજી, ખરુંજ જોલ્યા,” નવલે એકમત થતાં જણાવ્યું. “એવણુ તો બધી તકલીફને તકલીફનીજ વાતો કર્યા કરશે. અરે એ તકલીફ તો હવે હમે જીવશું જામશું ત્યાં વેરનીજ છે. તેમાંથી કાંઈ એવણુથી છુટાવાનું છે ? જોલો હવે નરગીઝ, પછી શું કરશે ?” આમ ભરભર જોલીદષ આ જોળાજોળા જવાને જખરો ભાંગરો વાટી દીધો—અને નહી જોલાવાનું તેના મોઢેથી અનાયસે ખીચારાથી જોલાઇ જવાયું.

નીખાલેશ દીલની નરગીઝ તો આનો કશોજ ખાચસ સમજી શકી નહી, ક્યાંથી સમજે વાઈ ? પણ જાહોશ રતનમાયના કાન આ ઉદગારો સાંભળી ઉભા થઇ ગયા અને કપાળે ચીલ્લો પણ ચઢી ગયો. અને હવેજ—હવેજ આ બધી નવલની ધરફરીનો માયનો તેવણુ પુરેપુરો સમજી શક્યાં.

નવલ તેઓના મઠાન તુલીફ પુમાડી સાહેબ સલામ કરી ત્યાંથી તુરતજ ઘોબીતલાવ તરફ પોતાના પપાને લેવા પાછો ફર્યો.

નરગીઝ આજે ઘણી રાજીજ થએલી દેખાતી, પણ રતનમાંય પોતે તો ઘણાંજ ગંભીર ઘોરમાં ઉતરી ગયલાં જણાતાં હતાં. ત્યાર બાદ તેવણુ અસેમસે નરગીઝનો ચોખો ચાંપી પણ જોયો ખરો, પણ કાંઈ સંતોષકારક ભરમ તેવણુ તેની કનેથી મેળવી શક્યાં નહી.

પણ એમને એમ તે ભર્યાભારમાં જેસી રહ્યાથી શું વળવાનું છે ?

કાઈ ખી સુરતે હવે લટકો ફટકો તો કરી નાંખવોજ જોઈએ. એવા સુલે વીચારથી વળી એક દીવસે નવલ નીકલસન એકદમ અને ઓચીંતો તાર-દેવ પોહોંચી ગયો. ભોગચોગકચે રતનમાંય તેને એકલાંજ મળી આવ્યાં. એખી એક ખારગી ઠીકજ થયું. તેને ઘણીજ કળેવળે અને તળુમલથી પોતાનાં ઠીલનાં વીચારો રતનમાંયને ધીરેથી સમજાવ્યા અને તેમાં કેટલી હદ સુધી ફતેહ પણ પામ્યો, અને છેવટે નરગીજનો વીચાર જાણવા માંટે તે તલખ-ગાર થયો.

લંખાણ વાતચીત પછી આયંદે નક્કી એમ થયું કે તેણી તરફનો 'હા-નાં' નો જવાબ રતનમાંયે, નીકલસનવાલી પેહડીનાં સરનાંમે પરભારોજ મોકલી આપવો.

કહેવાનું અતરે જરૂરનું છે કે નવલના છેલ્લા આવી જવા બાદ નર-ગીજને સમજાવતાં અને પટાવતાં રતનમાંયને મસ મોટી જેહેંમતજ કરવી પડી અને તેવણનું તમામ પારસ તેજ નીકળી ગયું હતું.

હવેજ નરગીજને પણ નવલ માંટેનો ધીમો પ્રચાર લાગવો શરૂ થઈ ચુક્યો હતો.

પ્રકરણ—૧૩ મું.

ત્યાર બાદ થોડાજ દીવસમાં નવલ નીકલસનને રતનમાંય તરફનો ખુશાલી ભર્યો જવાબ મળ્યો ત્યારે તેનો હરખ તેનાં ઠીલમાં જાણે માંયે સમાયેો ગયો નહીં.

સોરાખજીને ત્યારે આ ખુશ વધાર્ધ નવલ તરફથી પોહોંચાડવામાં આવી અને તેવણ સાથે મસલત ચલાવતાં આખરે એમ નક્કી થયું કે મેહરબાનું-નવલનાં માંતાજી-સાથ આજેજ રાત્રે હીકમત અને કળેવળેથી કામ લઈ કામ એવો દીવસ નક્કી કરવો કે જે દીવસે નરગીજ અને મેહરબાનુંતો મેળાપ થઈ શકે, અને વળી તેજ રાત્રે તે શુભ કામ પણ જરા મુશ્કેલીએજ અણુધારયું પાર ઉતરી ગયું.

પહેલાં તો આ માલેતુજર અને મગરૂર ખાનુ પુપકળ ઉછળ્યાં, જરા ઠોખરોખી ચઢાવ્યો, ખીજવાટ અને છુમ ખરાડાખી પાડ્યા, પણ જ્યારે સોરાખજીએ બાર મુકી મુકીને ખાખસુસ સમજાવ્યું કે આપુને હાલમાં જે લાખેતો નવો તડાકો પડ્યો તે કાંઈજ નહીં પણ આપરા ઘરમાં નવી

વહુનું નામ લેવાઈ ચુકાયું તેનાજ આ પછોતા પગલાંના પ્રતાપ હતા, અને વળી આ સમય તેવજુની પેહલીએ પંદર લાખ રૂપ્યાનો નક્કી નફો કર્યો હતો તે વળી એક બીજી પુણ્યખખર અને નવીજ વધાર્ધ હતી, આ બધું ખ્યાનમાં લેતાં મેહરખાનું અંતે મુશ્કેલીથી મનાયા અને તે પછુ ફક્ત નવી વહુને જોવા તથા મળવા કંઈક કમનેજ એકમત થયાં.

ત્યારે અત્યાર વેર તો બધું ઠીક ઠીક સમાધાન સંધેજ પાર ઉતરતું આવતું હતું. હવે ત્યારે નવલ પોતે એકવાર પાછો તારદેવ દોડી પેહોવ્યો, મુઝાગયે આ વાર એખલી નરગીજ તેને મળી આવી.

નવલને એકદમ અને જોયુંતો જોતાંજ આ અસીલ છોકરી શર-આતમાં તો પુષ્કળ ગભરાઈ અકળાઈ ગઈ અને જોલવા ચાલવામાં ત-વ-પ-પ-થઈ ગઈ. પણ જેમ જેમ નવલ તેણીને ધણી ધીરજ આપી વાતમાં ઉતારતો ગયો, તેમ તેમ તેનો અકલાત કાંઈક રવેશે નરમ થઈ ગયલો લાગ્યો.

તે જવાન તો ખરી ખંખારીને બસ અંકેજ કરાવા ચાલી આવ્યો હતો અને ત્યારે ધણા ધણા માન તથા પ્યારથીજ આ મધુરી મહાબુખને પોતાની પક્ષમાં મનાવા અને ખેંચવા શક્તીવાન થઈ શક્યો હતો.

તેણી બહુજ થોડું જોલી અને શરમની મારી મોટે બાજે તો પોતાનાં ટુંકા અને ટચ જવાળો નીચી ધુસેજ આપ્યા કરતી હતી.

“જોવની નરગીજ, માહરાં માંવજી તમુંને મળવા ને જોવા માંગે છ, મોટે આવતા બુધવારે સહવારે જરૂરજ તૈયાર રહેજો, અને હું તમુંને મારે ત્યાં છોડી જે એક કલાક બાદ પાછો આવી તમુંને તમારે ત્યાં મુકી જઈશ.” નવજ સમજાવતો હતો. તેને વાતચીત કરતાં નરગીજનું ખાસ કરીને પોતાની માંતાનાં આકરા અને પાજી સ્વભાવ તરફ ખ્યાન ખેંચ્યું હતું ત્યારે નવલ શીકર કરતો હતો તેમ તેણી જરાક પણ થઇને ગભરાયલી દેખાઈ નહી. પોતાની મતલબને ખેપ પડતી વાતચીત થઈ ચુક્યા બાદ નરગીજને બા-મજ-જી મળી મેટી તેને ત્યાંથી રૂપસદ લઈ લીધી અને ત્યારે આ પહેલીજ વાર તે મીઠી મધુરી નીચે તુક્કી ઉતરી આવી મોટર વેર નવલને વળાવા ગઈ.

થોડા વખત બાદ રતનમણિ આવી લાગ્યાં અને ત્યારે નરગીજ તમામે તમામ વીગતો તેવજુને પુરી પાડી, અને આ પુણ્ય વધાર્ધ સાંભળી આ વહાલી માવતરે પોતાની ગરીબ દીકરીને આવરણું લઈ પેટ-પાંસાંમાં આંખી ધણાં ધણાં ભલા આપીશો દીધા.

તંદુર મેકેન.

શારીરીક શાસ્ત્રને સમજાવનાર, તંદુરસ્તીનાં નીચેના બતાવનાર, ઉત્તમ સંતતી પેદા થવાનું સાધન કહેનાર અને શરીરના રોગોને મટાડી શરીર બળવાન બનાવવાનો ઉપદેશ આપનાર જીંદગીનું અમૃત નામનું વૈદકીય પુસ્તક ૯૦) પાનાનું જે કાષ્ટ એક પોસ્ટ કાર્ડ લખી મંગાવે તેને મફત મોકલાય છે. પુસ્તક મલવાનું ઠેકાણું:—

ડાક્ટર કાલીદાસ માતીરામ રાજકોટ કાઠીયાવાડ

બાદશાહી યાકુતી (રજીસ્ટર્ડ)

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે. પુરુષાતન કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી યાકુતી વીર્ય વીકારની તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને વીર્ય વધુ બનાવી ખરું પુરુષાતન આપે છે. ખરી મરદાસ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેતા અમારી ખાસ લલામણુ છે. આ દવા વાપરવામાં કોઈપણ બાતની પરેજીની જરૂર નથી. ૪૦ ગ્રામીની ડબ્બી ૧ ના રૂ. ૧૦

બાદશાહી યુનાની લેપ (રજીસ્ટર્ડ)

ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે. ખરું પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફોલ્દમંદ હલાજ છે. આઉસ એકની ડબ્બીના રૂપીઆ આઠ.

ડાક્ટર કાલીદાસ માતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

મુંબઈમાં દવા મલવાનું ઠેકાણું:—

મેશર્સ કેમ્પ એન્ડ કું. લીમીટેડ તથા

કાફેર મારકેટની અંદર અમારીઆની દુકાને ઉપર

પ્રકરણ—૧૪ મું.

બુધ ને કાંમ થાય મુદ્દ ! તેમ આવનોજ તે સખતો બુધવારનો દીવસ હતો કે જે દીવસે ‘મેહર-વીલા’માં નરગીઝ અને મેહરખાંનુની પહેલ-વેહલથી મુલાકાત થનાર હતી. બલકે-કહો કે, નવી વહુને આજે સખતમાં સખત કસોટી માંથી પસાર થવાનું હતું.

નરગીઝે ખાસ કરીને તદનજ સાદો પોષાક સજ્યો હતો અને કોઈપણ રવેશે ટ્રીમ-ટ્રાક નહીં થવાની તેણીએ ખશુસ કરીને સંભાળ લીધી હતી. ધરણાં ગાંઠાં તો શું પણ એક વાલની વીંટી વટીક તેણીની આંગળા ઉપર ન હતી. નવલ નોકલસન જ્યારે નરગીઝને પોતાની મોટી કારમાં ‘મેહર-વીલા’ તરફ હાંકી લાવતો હતો તે વખતે તેને પોતાની માલેતુજર અને મગરર માવતરનાં આકળા ભુત જેવા તીખા તમતમતા અને ખાઉ કરકુ સ્વભાવ તરફ ખાસ કરીને ફરીથી અને ફરીથીજ નરગીસનું લક્ષ્ય ખેંચ્યું હતું.

“તમારે જરાકબી થઇને તેની શીકર કરવી નહીંજ.” નરગીઝે પુર હીમતથી જણાવ્યું.

“નહી, હું તો તમુંને જરા ચેતાઉંજ, ગરીબ ગુરખાંઓ તરફ એવણને કાંઈ અજબ જાતનો તીરસ્કાર છે. મારાં માથ જેટલાં આકરાં અને ઊતાવળ્યાં છે તેટલાંજ વળી તેવણ ભળાં ને ભોલાં પણ છે તેની હું તમુંને ખાતરી આપુંજ.”

“જી હા, તે વાત તો ખરી. પણ હુંબી તમુંને પાછું કેહુંજ કે એ વીધે તમારે તદનજ બેશીકર રહેવું. કેવાં માણસો સાથે કેમ વાત કરવી, અને પવન જોઇને પીઠ કેમ ફેરવવી તે હું બરોબર સમજુંજી. પરંવર-દીગાર જેવો દાતાર ઉપર બેઠેલો છે તે શું ગરીબોની દાદ નહીં લેશે ?” અને ત્યારે નરગીઝનાં આ જવાબોથી તે જવાન ધણોજ સંતોષ પામેલોજ જણાયો.

તે આલીશાન ‘મેહર-વીલા’ ના કમપાંઉ-ડમાં મોટર દાખલ થઇ ચુકી અને નરગીઝને કેમ અને ક્યાંથી જવું તેની પુરતી સમજ આપી નવલ ત્યાંથી ક્યાંને ક્યાં અલોપ થઈ ગયો !

નરગીઝ જેવી તે આલીશાન ઇમારતનાં પોર્ટાકોમાં દાખલ થઈ તેવાજ સાત વાલ વર જેવા દેખાતા વીકાળ કુતરાઓ તેણીની આસપાસ ફરી

વળ્યા અને નરગીઝ જાણે એક ધરનુંજ માણસ હોય તેમ પોતાની પુંછડીઓ આમ તેમ હલાવતા ખુશાલીમાં આવી જઈ નાચકુંદ કરવા મંડી ગયા. કોણની માથે સુંડ ખાધી હોય કે 'મેહર-વીલા' ના કમપાઉન્ડમાં એક કાફ અધુણી દાખલ થઈ શકે. કમખખતીનો ધારલો કોઈ ખીચારો જુલેચુકે અંદર ચાલી આવતો તો આ નીમકહલાલ જનવરો જખરો શોર ખકોર કરીને કમપાઉન્ડનાં ફાટક તુલીક તેને પાછો પુગાડી આવતા. અને ત્યારે ત્યાં ચોક્કા પાછરો જરતા હરવાનને અતીખ અજખખી બધું લાગ્યું કે આ કોઈ નવાં આવનાર ખાધ તરફ 'મવરા-સુરખ' કેવી રીતે હગ્યા કે કુતરાઓએ તેણીને જતી મુકી ?

“ખાઈજી સાહેબાં, તહમે મેહરખાન ખાઈજીને કોઈ ખાનું મલવા માંગેછ.” હરવાને મોહતાં ખાઈને ખખર આપી.

“ખેસાર તેવણને હોલમાં.” મેહરખાનુએ હસમાંજ જવાખ કયો. આગલી ગોઠવણ મુજખ આજે કોઈ ‘છોકરી’ તેવણને મલવા આવનાર છે તે તો તેવણને ખખરજ હતી.

નરગીઝ ત્યાંના પુર ભપકા ભર્યા હોલમાં ગોઠવાઈ અને તુરતજ ખાજુનાંજ એક ચેમખરમાંથી મેહરખાનુ નીકલસન ધણાંજ ગંભીર અને પુર દમામદાર દેખાવ સાથ એક રાણીનાંજ તોરથી દાખલ થયાં અને ત્યાંના પાસેનાંજ એક મખમલી પોખાલ સોફા પર ગોઠવાયાં. નીરગીઝ “સાહેબજી માંયજી” ખોલી તેવણનાં માનમાં તુરતજ ઉભી થઈ-પણ તેનાં જવાખમાં તો આ માલેતુખર અને મગર ખાઈએ પોતાનાં ડોકાનાં ધણાંજ સેહજ લેહકાથીજ જવાખ કયો.

અત્રે જરજ યાદ રાખવાનું છે કે ગરીખ નરગીઝ દારવાલા ત્યાંનાં તે હોલનો ચળકાટ અને અતી રોણકદર ભપકો જોઈને કોઈખી રવેસે અકળાઈ ગભરાઈ નહી. એટલુંજ નહી પણ, વળી ગમાડ દહેકાણીની માફક કાંઈ ધધર ઉધરનું ડોળા ફાડી ફાડીને જોવા પણ નહી પડી. તેણીને મનસે તો આ ખધો અપ-દુ-ડેટ ભપકો ને સપકો કેવો એક સાધારણ હોય તેવોજ દેખાવ તેણીએ ધારણ કયો.

મેહરખાનુએ સરવ પહેલાં તો નરગીઝની માથાથી લઈને પગ સુધીની ખહુજ ખારીકાથી અને ચીપીચીપીને સરવે કરી લીધી અને તેણીને સાદામાં સાદો દેખાવ જોતાંની સાથેજ આ મોટે ધરની મેમસાખ જખરી ચોક્કા ભડકા ઉઠી હોય તેમ પોતાનાં ફુંકારા મારતા નાકનું ટોચકું એકદમ

એક આસમાનસે ચઢાવી દીધું. ચાને પેહલીજ નજરે જોતાં આ ગરીબ ધરતી છોકરી તેવણનાં ખ્યાનમાં ઉતરી નહી.

“મહને કહેવામાં આવ્યુંછ છોકરી, કે તું હમારા એક પુરા દીકરા માથ લગનાં પવિત્ર ગાંધ્યા જોડાવા તૈયાર થઈછ” તેવણે એક શહેનશાહ ખાનુનાજ તૌરથી શરૂ કર્યું. “પણ, તે છોકરાની એક મુરખી સમાન માથ તરીકે હું ત્હારે લગતી કાંઈ ખાતમીએ જાણવાને હું હક્ક ધરાઉંછ. તું સમજ કે છોકરી?” ગગડાટથીજ તેવણે પોતાનું ખોલવું પુરું કર્યું.

“જી હાજી, તમારું કહેતું તદનજ વાજખી છેજી.” ધણીજ નરમાસથી નરગીજે જવાબ કર્યો.

સપર પેહલીજ નજર નરગીજનાં ચહેરા ઉપર તેવણે નાંખી હતી તેજ. બાકી પછીની વાતચીત દરમ્યાન તો મેહરખાનુએ પોતાની ચશમે ખીજીજ ગમ જાણે રોકી રાખી હતી.

“તાહારું ખાનદાન શું રે?”

“જી હમારી અટક દારવાલા છેજી.”

દારવાલા નામ સમજીનેજ મેહરખાનુને જખરું ભડકણ ભરામ આવ્યું.

“તાહારું નામ શું બયુંછ?” ધણીજ તોછડાઈથી તેવણે આગળ ચલાવ્યું.

“જી તાહારું નામ નરગીજ.”

“મુંઝ દારવાલાની દીકરી ને નામ જોવ તો નરગીજ, તોખાહ.” મેહરખાનુએ હવે પોતાની જાત જણાવા માંડી. પણ નરગીજ ખીચારી ખાંમેશ ખડી રહી.

“તાહરો ખાપ શું કરેછ, પોરા?”

“જી પેહલાં તો એવણની પોલીતલાવ પર કનત્રી દારની દુકાંન હતી, પણ આય પ્રેહીખીશનની ચલવલને લીધે એવણનો ધંધો રોજગાર બંધ કરવો પડ્યો અને હાલમાં તો તેવણ ખીચારા ગેદીમાં કામ કામ મેળવવાની કાશેપ કરેછજી.”

નરગીજનો આ જવાબ સાંભળતાંજ મેહરખાનુના બવાંને ચીલ્લો એકદમ ચઢી ગયો. અને તેવણની ડાક જે તરફ હતી ત્યાંથી ઝોરખી વધતાંજ ‘એનગલ’માં ફરતી ચાલી! અને પોતે જ્યાં હોલનાં સોફા ઉપર ફરાગત થઇ તતણખાર બેઠાં હતાં ત્યાંથી કેવી એક સુગ ભરાઈ ગઈ હોય તેમ જરા ઝોરખી ખસ્તાંજ થઇ ગયાં.

પ્રકરણ—૧૫ મું.

હવે કંવું શું ? આ કાશળ કેમ પતાવવી ? હડધુટ કરીને આ દુક્તીને કહાટવી, કે સમજવી પટાવીને તેણીને ત્યાંથી રખશદે-પાનદાન આપવું ? ખસ, જે બને તે ખરી, આગળ તો જોધયે વાઈ ? પોતાનાં મનમાંજ આનાં ચોકડાંઓ ગોઠવી દઈ મેહરબાનું પેલી પોરીને કસવા તટાર થયાં.

“તાહારાં માંય-બાપની હાલત કેવી ?” થોડોક વાર ખાંમેશ રહી તેવણે વળી પાછું શરૂ કર્યું.

“જી હમારી હાલત તો ઘણીજ ગરીબ, ખસ બાવા લાવે ને હમે ખાધગે તેજ, બાકી ખીજું વધુ કાંઈજ નહીજ.” નરગીએ ઘણીજ હોંમતથી પોતાની ખરીજ હાલતનો ખ્યાલ આપી દીધો.

“પણ તાહરો બાપ મરે તાહરો, ખાવાનાં જોવ તો વાખા, બાપ જોવ તો ગોદીમાં રખરતો કરે, ને ધુર પર લેપરો વરી મારાહીરા જેવા હીકરા સાથે પણવા શાની તૈયાર થઈ મુંઝજ ? તુંને ઓવાઈ” એમની એમ માહારા હીકરાની ઉપરથી.” મેહરબાનુ દેખઈતાં ઘણાંજ ઉશકેરાઈ ગયાં હતાં.

પણ નરગીજ બાપડીએ એક શબ્દ પણ ઉચાર્યો નહી. અરે તે ખીયારી એમ કહીજ કેમ શકે કે તેવણનો ખુદ હીકરોજ ચાલી ચલાવીને તેણીનાં હાથની માંગણી કરતો ઘસડાઈ તણાઈ આવ્યો હતો ? એમ જો કહે તો ખીયારા નવલનો નાહક કુટુંબોજ થઈ જાય.

વળી વચમાં ખાસી પાંચ સાત મીનીટ ચુપકીદીમાંજ પસાર થઈ મધ. સાફ માલુમ પડતું હતું કે મેહરબાનું અતી ઘણાં ઉશકેરાતને મારે ફરફર ધુજતાં હતાં.

અત્રે એક ખીના ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાની છે. તે એ કે જે વખતે જવાન નવલ, નરગીજને પોતાને ત્યાં ગાડીમાંથી ઉતારી કોં અલોપ થઈ ગયો હતો, તે કાંઈ ખરેખરો તો કોં બહાર ગયો હોજ નહી, પણ હોલમાં જ્યાં તેના માતાજી અને નરગીજ વાતો કરતાં હતાં તેનીજ ખરોખર બાજુનાંજ એક જોરડામાં ખાંમેશ ઉભો રહી તેઓની વાતચીતનાં ચોક્કસ જોલ પરગરા સાંભળતો હતો. આ સૂઝા ગૃહસ્થને આમ કરવાનું પહેલાં તો વાજખી નજ લાગ્યું પણ તેને પાછળથી વીચાર કરી લીધો કે ખુનખાર લડાઈ દરમ્યાન તેમજ મોહનતની મકતબ વેળાએ કોઈખા જતની જુડી

૩૦] આવી ૧૨ જુન, ૩. બેના મનીઓરડર કરવે ફર માસે ધર બેઠા પુગાયીશું.

કે સાચી ચળવળ પાક પુઠાતાલાનાં બાર સુધી માફ થઇ શકે. અને તે ત્યારે જ્યાં હાલમાં ઉભો હતો ત્યાંજ ચીટકી રહેયો. શરૂઆતમાં તેને તપાસ્યું કે સુકન કાંઈ સારા તો હતાજ નહી, પણ હવે હિંદો કઈ તરફ બેસે તે જાણવા બીચારો ત્યાંજ થોભી ગયો. વધુ તે બીચારો શું કરી શકે?

“કાંઈ વેર શીખી બહી મુંઝે?” વળી અચબુચો અને ઝોચીતો ધડકો થયો.

“જી ગુજરાતી ચાર ચોપરી શીખ્યા પછીથી માહારા ખાવાજીએ પોતાની ગરીબ ગુમસ નહી—”

“તો રાન મહીરાં મુંઝ, ખાવાની ખાખ-રાખ નહી, ઘેરમાં જોવો તો વાંસ ફરતાં હાલુ નહી જડે તેવી હાલત, પેહરવાના પુરાં પાધરાં ચીઠરાં નહી, કેળવણીની જાત જાત નહી ને કીયા ખાપ-કાકાની ઠમણી પર પથ્થવા ને અદરાવા નાંચી કુદી રહીછ ભરતે ગઈ?” આખો હાલ ધુજ ધડકી જાય તેવી તેવણે ગર્જના કીધી.

“જી હમે ગરીબ હોયે પણ આખર—”

“ચુગિગિગિપ, મુંખી મરજે, મહને સામખા જવાખ ના આપી મરતી નહી તો માણસો પાસે ધક્કા મરાવીને હમણાંજ બહાર કહરાવશ. તાર મોહનું બરે તાર, રાન કાફરહી.”

નરગીઝ બાપડી, ચપટજ થઈ ગઈ, જ્યારથી આ અસરાઈ છોકરી હાલમાં હાખલ થઈ હતી છેક ત્યારથી બીચારીને બેસવા માટે જુઠાઈએ એક ખુરસી વટીક મગફરીમાં મરીચરી રહેલી આ મોટે ઘરની બાહ્યએ આકર કરી નહી હતી. છતાં આ સ્થાણી અને ધીરજ સખુરીવાલી છોકરી કશી પણ આશાકાળી વગર મારખલના એક પુટલાનીજ કાની તેવણની સામે ‘તેરીખી ચુપ ને મેરીખી ચુપ’ કરતી નીચી નજરે જણે હાબલું થઈને ઊભી હતી, તેણી ન તો ગભરાતમાં પડી હતી કે ના તો હીમત હારી ગઈ હતી. સામે તેણીના હોઠો ઉપર તો એક કીસમનો મીઠો મલકાતજ જોવામાં આવતો હતો.

સસતામાં કાશમીર કેમ જશે ?

બાગેજ્હેસ્ત જેવું આખું કાશમીર સસતામાં ફરી આવવું હોય તો બધી વીગત અને નક્કા સાથે ૩. ૦૦ ની કોમતનું આ પુષ્પતક વાંચો, ૦૦-ટીકાટ બીડવે ધર બેઠાં પુગશે. લખો—C/O ફેવરીટ મુંબઈ ૨.

પ્રકરણ—૧૬ મું.

“ઉમર શું છે રે તાહારી ?” ગુસ્સાને કંપક બોજ હળકા થવે મેહ-રમાનુંએ પાછો પોતાનો ધુળરો ચલાવ્યો.

“જી મહને ઝોગણીસ પુરાં થમને વીસમું ચાલેછજી.”

“કાઈ તાહરાં બઈ બાધ બરયાંછ કે ?”

“જી નહીજી. બાઈ બાધ કોમજ નથીજી. માધમાંખી હુંજ છેજી ને બાઈમાંખી હુંજ છેજીજી.”

“કાઈ તાહરાં સગાં-વહાલાં મુંવાં-જીવતાં છે કે ?”

“જી હાજી; કાકા-કાકી છે, મામા-માંખી છે, કુઈ-કુઆ છે, માસા-માસી—”

“જી તે લોકા બધાંજ દારવાલાંઓજ કહેવાયછજી અને તે લોકોની હાલત ખી ધણીજ ગ—”

“તું મરે રાંન નાત્રે ગમ, એકદમ ચુપ થા.”

આ મોટે ધરની માલેતુજાર અને મગર બાઈ આટલુંજ સાંભળી ખુબ ગૌરમાં પડી ગઈ. પોતાનાં બન્ને હાથોની મુંઢોઓ ટટરાવીને બંધ રાખી, પોતાનાં સોહાંમણાં કપાળ ઊપર ખીજવાતની કરચળાઓ ચઢાવી, ગુસ્સાથી જળા બળા જઈ અંગારની માંકક આતપ વરસાવતી આંખોએ ધણાંજ ઊંડા વીચારમાં પડી ગઈ અને થોડોક વાર તો કશીખી હાલચાલ કયાં વગર એમની એમ કાર મરડી પડી રહી, અને પછી એકાએક ફાડી ખાનાઈ એક જનવર હોય તેમ ઊઠી ઊભી થઈ.

“જેરે પોરી.” મીજાજ કાંઈક નરમ પડતાં તેવણે પોતાનું દાસ્તાંન આગળ વધાર્યું. “જેરે પોરી, હું તુંને સાફ સાફ છેરો છેરવી આપુંછ કે આય તાહરો વીચાર તુંને એકદમ પરતો મુંકવોજ પરશે. હું માહારી મંજુ-ચાંત ખીલકુલજ આપી શક્તી નથી, તું સમજી મુંઈ કે ? હમારો હિન્ચા-માંનો સ્તેનડડ જેતાં તાહરી રેંજીપેંજી હાલત ખીલકુલ હલકી અને ઊતરતી છે. શું તાહરા જેવી એક રસ્તે રખરતી દારવાલી બીખારણ સાથ માહરા એક પુરા માલેતુજાર દીકરાનો હું હાથ આપવા રજા આપું ? ખાંન ખાંજે, રાંન ખાંન.” તેવણે વળી પાછાં લાંબા લાંબા હાથો કરી ઊછળતાં બોલ્યાં.

“જી જેવી તમે મુરંખીજી મરજી. તમે માંયજી જેમ કહેલો તે—”

“સુઝીઝીઝીઝીપ. તાહરી માંચ મરે પાછી રાતે” આ ફંટાંજી થઈ ચુકેલી માધ એકદમ હવે ચોંચવાઈ ઉઠી

“સાંમે એક હરફ ખી કહારયોછ તો રાનની જીભજ મોંઢનાંમાંથી એંચી તાંણી કાઢરચ. પેટખરી, તાહરો ખુલાશો તો શું પણ તાહરો હળ-કટ અરાજ વટીક હું સાંભળવા નાં પારંછ. તું સમજેછ શું તાહરા મનમાં રાંન નાપેકાર ?”

નરગીઝ તો ખીયારી શરૂઆતથીજ મનમાં પાકો કસદ કરીનેજ ધરથી આવી હતી કે આસમાંન ને જમીન જોધયે તો એક કાંચ નહી થઈ જાય, જોધયે તો ધત્તીકંપનાં સખત આંચકાથી દુન્યા ફના-ફાત્યો કેમ નહી થઈ જાય, અરે જોધયે તો તોફાંણી સમુદ્રમાંથી પાણીનો ભયંકર ઊછાળા મારતો મોજો કાંચ નહી ગમડાઈ તણાઈ આવે—તો પણ છેક છેલ્લી ઘડી સુધી, અંતની ઘડી વેર ખી હોંમત હારવી નહી. પાક પરવરદીગારનું કાંમ તો પરવરદીગારજ કરશે. અને આ ધીરજવંતી અને સચુરીવાલી છોકરીએ આશંકે કયું પણ તેમજ.

પ્રકરણ—૧૭ મું.

તેવણનો મીઝાઝ સદનતરજ ખરખેલાફ થઈ ગયો હતો, ચેહરાનો રંગ લાલ ભુંડ જેવો થઈ જાણે એવુંજ માલુમ પડતું હતું કે એય કરતી લેખાંની એકાદ નસ તુડી જાય. તેમની છાતી જાણે એક ધમણની માફક હિંચકાતી અને નીચે ખેસતી. નાકના શીફરાં, મુશકેલીએજ દમ ચાલતો હોય તેમ કું કું કરતાં ઉઠી રહ્યાં હતાં. થેડોક વાર તેવણે દમ ખાધ લીધો, સેહજસાજ શાંત થયાં અને હવે બાકી બચેલા ગુસ્સાનો કહેરનો ફાટો બાપડી નરગીઝ ઉપર ખાલી કરી નાંખવા પાછા એક વાર તૈયાર થયાં.

“જોજો રે એધ પેટખરી, આજ પછીથી તેં મારા દોકરાનું નામ નીશાણખી લીધુંછ કે રસ્તે ને સેડડે તેને કાંધ ધર્યોછ પકરયોછ તો તાહાર કાધેલું તું જાણે, સમજી મુંઈ કે તું ?” તેવણ હારાવી નાંખનારા અવાજે ચલાવતા હતા. “મહને જો જરાકખી થઈને તેનો સેહજખી સંસારો માલમ પર્ચોછ તો હું તુંને રાનને કારટે ધસરસ તે ખાતર જમા રાખજો, પછીથી તું—”

“જી તમારા હુકમ હું માહરે માધે—”

“રાત ને કહ્યુંની કે મહને સામઝા જવાખ ના આપી મરતી તું કાંઈ
જેતખેત મુંઝછ ? કાફરડી, બસ અત્તર ધરી માહરી સામખેથી દુર થા—નીકલ
બસ નીકલી મર.” અને આટલું બોલતાંજ તેવણ એવાતો વળી પાછા
એકદમ ઉસકેરાઈ આવ્યા કે તેવણે પોતાના એક પગની સ્ત્રીપર વટીક
આય ગાય જેવી અસરાઈ છોકરીને મારવા માટે ઉપાડી તેણીના આંખ
ઉપર બાણે ધર્યા “ચાલ એકદમ તાલાઈ મોહનું કાઈ કર, રાત ડાકણ
અત્તર ધરી માહરી સીરી પરથી નીચે ઉતર, તું અદરાવાને પણુવા આવતી
મરે એમની એમ.”

વાંચનાર, ત્યારે પાછલા ભાગ પર ઉમેલા બાપડા નવલનો શું હાલ
હશે તે તો તુંજ પોતે પીચાર કરી લે. અરે તેને તો ઘણું ઘણુંજી ચાહ્યું
કે આ ગરીબ પણુ સદનતરજ નીદોંધ બાળાનું આવું હડહડતું અપમાન
થતું વચ્ચે દોડી આવી કોઈજી હોસાખે અને જોખમે એકદમ અટકાવી
નાખે પણુ નહી, તેની ખુદ હાલત સુડી વચ્ચે સોપારી જેવીજ હતી તેમ
તેને જોઈ લીધું. તેને તો બીચારાને આખો વખત બાણે બોલાવજીતેજ ખરા
હીલથી યાદ કરવા પડ્યા હતા, અને ત્યારે તે મહાનામી સાહેબે અંતે
તેનો સદાનો દયાળુ દસ્ત તેના તરફ લંબાવ્યો પણુ, તે કવી રીતે તે આપણે
તપાસીશું.

જે વેળાએ મેહરબાનું નીકલસન તર્યાપાવપર આવી જઈ અને છેક
છેલ્લેજ પાટલે જેસી બોદરાં જેવી નરગીજને ત્યાંથી હડધુત કરી હાંકા
કહાડવાજ તૈયાર થયાં અને ત્યારે તે બાપડી તે હોલમાંથી નાસીપાસી
સાથ હળકે પગલે બહાર પડવાની તૈયારીમાંજ હતી, તેજ—ખરોખર આબાદ
તેજ વખતે એક ઘણોજ ઝઘડો જેવો પીરમરદ જેવો દેખાતો મોહોમેદન,
તેજ બાળુતો પરદો આસ્તેથી હાડી દઈ અંદર દાખલ થયો, અને નરગીજને
નહી ધારેલી ત્યાં ઉમેલી જોતાં અને મેહરબાનુના એક હાથમાં ખાસકું
પકડેલું જોઈ તે બે ઘડી હેરત થયો.

વાંચનાર, હવેજ તું જરા ધીરજથી યાદ કર કે આગળા પ્રકરણોમાં
આપણે જે બુઝોર્ગ ઉસ્તાદજીને રતનમાય દારવાલાને ત્યાં જોઈ અને
પીછાણી આવ્યા તેજ આ ઝઘડો ઉસ્તાદજી હતા.

મેહરબાનુ નીકલસન એજ વૃધ અને અઠંગ વગાડનારા અને ગાનાર
ખાસથી આજ કંઈક વરસો થયા તાલીમ લેતા આવ્યા હતા અને આ
માલેતુખર બાઈને આ ઉસ્તાદજી તરફ પ્રુપકળ માન—ચાહ અને વીશ્વાસ હતો.

પ્રકરણ—૨૮ સું.

સ્વપને પણ વક્તી નહી રખાય તેવો અસાધારણ દેખાવ જોઈ મેહ-
રખાનું નીકલસનનો આ અઠંગ ઊસ્તાદ, હોલમાં દાખલ થતાંની સાથેજ બે
ઘડી તાબુબ થઈ ગયો.

નરગીઝ ત્યાં કેમ આવવા પામી ? અને આ અમીરી ખાનું અતીશય
જણાનમાં આવી જઈ હાથમાં ઝુટી લઈ ઉસ્કેરાયલો ઉભી છે તેનો સમજ્ય શું ?

“ઓ, માહરી નેક બેટી તું હંધ્યાં !” બે હાથ જોડીને નરગીઝને
ધણાંબ માંન સહીત ઝુટી જઈ સલામ કરતાં આ ઉસ્તાદજીએ પુછ્યું.

“આવો ઊસ્તાદજી.” હવે મેહરખાનુંની નજર આ ઝમ્ક ઉપર પડતાં
તેવણ રોહસા ભેર હાથમાનાં ખાસડાં સાથેજ તેવણ આગળ ધસી આવ્યાં.

“તહમે એ રાંન દાકણને એ રખોછ શું ? એ રાંન બીખારણ—”

“અરે સુબહાંન અદલા, સુબહાંન અદલા. તૌખાહ, તૌખાહ. માંજી,
તમે આ શું બોલો છો ? અરે આ ફરેસ્તાઈ ખસલતની બેટીને તો હું એક
પવીત્ર દેવી સમાંન પુંજી છું, આવી એક લાખોમાં નહી હોય તેવી નેક
ખાધને માંજી તમે ગાળો આપો છો ? અરે અદલા, અદલા કયા કયા મત
આ ગધ ? અરે એ હુરે પરસ્તાન જેવી બેટીનાં પનોતા પગની પુનઘથી
તો હું તેમજ મારી સાથવાલા માયનકરો કટકો રોટી પેદા કર્યે છે.
તહમે મુંઝ ગરીબને ઉસ્તાદ કરી બોલાવો છો અને માંન આપો છો, પણ
મેહરખાં ખાધજી સાહેબાં, આ અશરાફ લડકી તો હમે ઊસ્તાદની પણ
ઉસ્તાદ છે.” આ ઝમ્ક ઉસ્તાદજીએ ઘણી ઘણી અતવત કરતાં બણાંવ્યું.

અને ખરેખરજ તેમ હતું. આ નરગીઝ દારૂવાલા ગાવા અને વગા-
ડવામાં બહુજ કુશળ હતી. તે વીધે વાંચનાર પણ અંબણ હતો તેણી આ
ખુદાઈ હુન્નરમાં એટલી તો પરવીણ હતી કે આ ઉસ્તાદ જેવો વટીક પોતાનાં
દાંતમાં આંગળાં પકડી તેણીના હુન્નર ઉપર કુરખાન કુરખાન થઈ જતો હતો.
એટલુંજ નહી પણ કોઈ પણ બાબદો ઉપર આ તેજ જણની છોકરી
તરેહવાર ગાયણો પણ રચતી, અને કોઈવાર ખુદ આ ખુઝેર્ગ ઉસ્તાદ
વટીક તેણીની દાદ ચાહતો આ દારૂવાલાની દીકરીને ત્યાં અવારનવાર
હિરો પડતો હતો.

“ચાલ આવ માહરી બેટી, તે દીવસે તુંજે જે ‘પહાડી ગઝલ’ જોડી
આપી હતી તે તો જરા ખાધજી સાહેબ આગળ ગાઈ સંભળાવ.”

નરગીઝને જરડો પપોડી નાંખવા હાથમાં ખાસકું લઈ ઉભેલા મેહરખાનું નીકલસન ઠાંપળી આગળ ખેલે તેની અગાઉ તો આ ઝંઘક ઉસતાદજી નરગીઝને નરમીથી સમજાવી જાણે જનરદસ્તીથી પકડી ને લઈ જતો હોય તેમ પણ ધસારાથી પતાવીને તેજ હોલની અંદર પાછો ધસડી ગયો.

“માજી, તમે તો ગાયણના બહુ બહુ શોખીન છો અને માહારા હાથ હેટળા આજ કંઈક મુદત થઈ તાલીમ લેઓ છો—મગર મેહરખાન મુરખીજી બાઈજી સાહેબા તહમે એકજ વખત આ મારી અસીલ ખેટીનું ગામન સાંભળો, હું ખોટી તારીફ નથી કરતો પણ તમારી તખીયત ખુશ થશે.”

મેહરખાનું ગમે તેવા આકળા અને પાજી સ્વભાવના હતા પણ આ છુઝોર્ગ ઉસતાદજી આગળ તો તેવણ જાણે નરમ ખોકરાંજ થઈ ગયા, કારણ કે હર હમેશાં તેવણને તે ઘણી ઘણીજ ઇજત આપતા હતા.

“જેવી તમારી મરજી, ઉસતાદજી ચલાવો તો સહી.” નીકલસનના મેહરખાનું ઝટ—તે—પટ ઉસતાદજીથી સહેલાઈથી મનાઈ ગયા એ એક ખોટી અચંખાનીજ વાત કહેવાય.

ઉસતાદજીએ પોતાની સાથેજ લાવેલું ‘દીલ્લઝખા’ નરગીઝના હાથમાં ખા—ઈજતથીજ નમસ્કાર કરી પકડાવ્યું અને તે પોતે પણ અદખ વાળી દઈ, તાન સુર આપતાં તેણીની પાસેજ ગોઠવાયો.

મધુરી નરગીઝે અતી ઘણાં ધીમા અવાજે પોતાનું ગાયણ શરૂ કર્યું અને તેને આખું પુરું કર્યું ત્યાં તુક્કીક મેહરખાનુએ અતી ઘણાં ધ્યાનથીજ તેને સમજ્યું. તેવણ પોતે ખરેખરાંજ ગાયણોના સાચ્યાં પિછાણનાર હતા અને મ્યુઝીકની ખરી ખોટી ખુબી ખુબ પીછાણતાં હતા. તેવણ પોતે પણ જાત જાતના વાજાંત્રો બહુજ અચ્છી રીતે વગાડી જાણતાં હતાં. અને ત્યારે તેવણને હવે જણાયું કે વગર શકે તેવણના ઉસતાદજીએ તેણીની તારીફ કરી હતી તેથીખી વધુજ સરસ આ નરગીઝનું ગાયણ તેવણને માલુમ પડી આવ્યું.

~~~~~

પ્રકરણ—૧૯ મું.

તું ઘણુંજ સરસ ગાયછ, છોકરી, તેમાં તો કંઈજ શક નથી,” મેહરખાનુંએ પોતાનું સાચુંજ મત આપ્યું. આ ‘પહાડી ગઝલ’ની મતલબ નીચે મુજબ હતી. અને તેની લાઇને લાઇન અને ખેલે ખેલ તુમાખી અને મગરૂરીમાં મરી મરી રહેલાં મેહરખાનુંનેજ તે શબ્દો આજાદ જાણે લાગું

૬૧] બહેરખબરવાળા અમને મજા કરે છે. તમારી જરૂરીઆત વેળા એમને યાદ કરે

પડતા હતા. ગાયથી બહુજ સાદુ અને સુતરું હતું, અને તેનો અર્થ એક સાધારણ સાંભળનાર વટીક આસાનીથી સમજી જાય તેવોજ હતો.

“હે માનવી, તું તાહરો પૈસો ટકો, હેંકરાઈ, તકોબરી કયાં અને કોણને માટે લઈ જનાર છે? તે તો બહુ હંધ-આનું હંધઆજ રહી જવાનું, જ્યારે તું તો જેવો ખાલી હાથે જનમ્યો તેવોજ ખાલીજ હાથે પાછો જનાર છે. કોઈ લલાઈ કરી લે. કોઈ સખાવત કરી લે, બંદગી કરી લે, કે બાગે બેહસ્ત તરફ જવાનો તાહરો રસ્તો મોકળો થાય. લલાઈના કામો એવા કરી જજે કે મરણ પછીથી પણ તારું નામ અમર રહે, અને લોક તુંને માન સાથે યાદ કરતા રહે. એવું કશુંજી કરતો ના કે તારા મુખા બાદ લોકો તુંને ગાળ-ગળોચ કરે અને ધીકારથી યાદ કરતા રહે.”

આ ‘પહાડી-ગઝલ’ની મતલબ હતી. અને તે સાંભળી તીકલસનની મગફર મેહરખાનુને બહુ ઉંડાણથી લાગી આવ્યું અને તેની ગંભીર અસર તેવણ ઉપર લાગડતોળ થઈ.

“ખારી બેટી, ઔરબી એક સુનાવ,” ઉસ્તાદજીએ-નરગીઝનો બરડો પસવારતો હોય તેમ ધસારો કરી પાછું સુચવ્યું.

“ચાલો ઉસ્તાદજી, આપરે આપરા મ્યુઝીક હૉલમાં જઈયે,” મેહરખાનુએ હવે સુચવ્યું. અને તે પ્રમાણે તેઓ ત્રણે ત્યાંના ‘મ્યુઝીક-હૉલ’ તરફ ચાલ્યાં.

મેહરખાનુના આ ખાસ બનાવેલા હૉલમાં જત-જતના અસલવારેના તેમજ હાલની રહીના વાજત્રોની જણે અલગાલગ લાગી હતી. નરગીઝ તો આ જોઈનેજ જણે ફાટી મૂકી.

“હોકરી, આ વાજત્રોમાંથી જેઈ કોઈજી એક ઉંચકી લે અને એક બીજું ગાયણ ગા ?” ઉસ્તાદજીની હાજરીમાં નરગીઝને વધુ આકું અતાઈ ન બોલતાં તેણે જણે ધણીજ ભલમનસાઈજ બતાવી. અને એટલુંજી તો ખરુંજ કે જણે કશું બન્યુંજ નહીં હોય તેમ તેવણનો મીઝાઝ અને વુમાખતું જણે નામ તીજાન માલુમ પડ્યું નહીં.

તેક સમજી નરગીઝે આ ઉપરથી મટ તેવણના હુકમને માન આપી બેળમુલેજ જાવના વારનું એક અંજણ એહું જાણતું પસંદ કર્યું. મહેલ

તો તેને ઠીક રવેસે 'લ્યુન' કરી લીધું અને પછીથી તેના ઉપર દીલ બાગ બાગ થઇ જમ અને દીલના રૂવે રૂવા હિભા થઇ આવે તેવી એક 'ગત' વગાડી. મેઢરખાનું પોતે એક અઠંગ ગાનાર તેમજ વગાડનાર હતાં તેવજી ખુદ આ ચાલાક ઝેણીની છોકરીના ખુદાઇ હુન્નર ઉપર હદ ઉપરાંત શીદા-શીદા અને કુરખાન કુરખાન થઈ ગયાં.

દેખીતી સાદી ગરીબીના કંગાલ્યતમાં સખડતી.

"તુંને ધન છે છોકરી-અરે નરગીઝ," તેવજી સપર પ્રદેશીજવાર તેણીનું નામ પુકારી બહીજ નરમાશથી વાત કરી, "ચાલ હંધ આવ, અને માહરી પાસે બેસ જોઉં, મને ખબર નહીં કે ખુદાઈ હુન્નર જેવા મામનની ખુખીમાં તું એટલી બધી પ્રવીણ છે?" અને તામેદાર મેંદું-અકરં હોય તેમ નરગીઝ ઝટ હીને તેવજીની પાસેજ સોદા ઉપર ગોઠવાઈ.

ગરીબો તરફની તેવજીની સુગ, તેવજીની અકરીકત અને તેવજીનો તુમાખી તોર સા હવામાં ઉડી ગયા હતા!!

સ્રીઓનાં દરેક જાતનાં દર્દો માટે જગમશહુર
સર્વોત્તમ શક્તિવર્ધક દવા

મહિલા જીવન

વધારે પડતો કે અનિયમિત અટકાવ, પ્રદર, લોહીવા, રુદ્ધોષ, શરીરનું ધોવાવું, પેદુમાં થતો દુઃખાવો, કમરમાં થતી ફાટ, છાતીમાં ગભરામણ થવી, જીવ બળ્લા કરવો, બેચેની, ઝીણો તાવ, અશક્તિ, હીસ્ટીરીયા, જ્ઞાનતંતુઓની નખખાઈ, ગોળો ચઢવો, માથું કાચમ દુખ્યા કરવું, હાંફ ચઢવી, અજ પર અરૂચી, ઉલ્ટી, ખાંસી, રતવા, ઝાડાની કમજીયાત, ગર્ભાધાનમાં વિઘ્ન ઇ. દરદો માટે અકસીર પુરવાર થયેલ છે. સુવાવડ પહેલાં યા સુવાવડ પછી યા સુવારોગમાં આપવાથી શરીર તંદુરસ્ત અને રૂઝ પુરૂ બને છે. ડૉ. રા. ર), તથા સીસીના રા. પા, ટ. ખ. જુહુ. રજી. ટ્રેડમાર્ક 'જેનસ' નં. ૩૦૨, દરેક શહેરમાં બજારીતા દવાવાળાને ત્યાં મળે છે.

બનાવનાર:—જે. એન. રીઠના. નડિઆદ.

હિંદુસ્તાનના સોલ એજન્ટ:—શ્રીમનલાલ પ્રો. શાહ.

ગોવિંદ બીહારીજી, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

“ચાલ એક બીજીબી ગા. મને તારાં ગાયણો ધણાજ પસંદ પડ્યાંછ,”
શોખીન મેહરબાનુંએ વળી પાછું સુચવ્યું.

અને આ ઉપરથી “હાજી માયજ,” બોલીને વળી એક ત્રીજુંજ
મ્યુઝીક ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ તેણીએ ત્યાંથી પસંદ કર્યું. જેણી બનાવતજ એવી
માલુમ પડતી હતી કે તે કોઈ ધણાજ જુન્ના જમાનાનું હોય નરગીએ
થોડીક દેરમાં તેને ‘ટ્યુન’ કરી નાંખ્યું અને તેના ઉપર એક ‘નેગયા
આસાવરી’ વગાડી અને ગાઈ.

આ તેણીનું ત્રીજું ગાયણુ તો વળી પહેલાં જેને પણ ટક્કર મારે
અને કાઈનાબી હોશ કરામોશ કરી દે તેવુંજ પુરવાર થયું, આ તેણીના
ત્રીજાં ગાયણુથી તો ઓર જરતીજ ગંભીર અસર મેહરબાનુંના મન ઉપર
થઈ જેથી તદ્દનજ જાણે બાજીનું પાણી થઈ ગયાં હોય તેમ તેવણુ તમામ
પાણી પાણી થઈ ગયાં.

પ્રકરણ—૨૦ મું.

મેહરબાનુ નીકલસનને હવેજ માલુમ પડી આવ્યું કે નરગીજ સદનતરજ
ખુદાઈ ખસલતની એક છોકરી હતી. જ્યારે તેણી પોતાના આંખના ડોળાઓ
મીચી દઈ ગાયણો ગાતી હતી ત્યારે જાણે નકરી પરસતાનમાંથી સીધી દિતરી
આવેલી એક હુરીજ જેવી લાગતી હતી. આ તાલેવંત બાઈને હવેજ લાગ્યું કે તેવણુ
ધણાં ધણાંબી જુદા જુદા હિસતાદ ગવૈયાઓનાં ગાયનો સાંભળ્યા હતાં,
પણ પેલા ઝમ્ક હિસ્તાદજીએ કહ્યું હતું તેમ આ નરગીજ તો તે સધળા
હિસ્તાદોની પણ હિસ્તાદ હતી. આ ખુદાઈ હુનરમાં આ છોકરી કેટલી ચાલાક
હશે કે ત્યાં પહેલાં ખાસ જુનાં વાજીત્રાને સેહજવારમાં ‘ટ્યુન’ કરી લઈ
તે ઉપર પોતાનો કાજુ દેખાડી આપ્યો હતો. અને તેથી તેવણુ પોતાના
મનમાં તે પવીત્ર પુતલીને આટલું ઘોર અપમાન કરવા માટે પસતાવો
કરવા લાગ્યાં.

નરગીએ જેવું પોતાનું ત્રીજું ગાયન ખતમ કર્યું અને મેહરબાનું તરફ
બીજા કોઈ ‘હુકમ’ માટે નેગાહ પોંદ્યાડી તો ધણીજ ધણીજ અચરતી સાથે
તેણીને માલુમ પડ્યું કે આ માલેતુજર અને તુંદમીઝાઝ બાંનુતી આંખો-
માંથી તર-તર-તર-તર આંસુઓની જાણે અલગારજ ચાલતી હતી.

“ઓ! શું છે માંચણ? તમારો જીવ કાંઈ બગરી આવ્યો છે વાઈ?” નરગીઝે વધતીજ તેવણ આગળ ખસતાં અતીઅંત કાળજીથી જાણવા માંગ્યું.

“નરગીઝ—માહારી નરગીઝ, મને માંદ કરજો. હું તાહારી—” પણ મેહરખાનું વધુ આગળ બોલી શક્યાં નહીં, પણ પોતાનું એક વારનું તુમાખી સર પોતાનાં બન્ને હાથોમાં છુપાવી દઈ ઝાર ઝાર રડવા લાગ્યાં.

“ઓ માંચણ—માહારાં શેહનશાહખાનું જેવાં માંચણ, તમુંને એ શું એકાએક થઈ આવ્યું? તહમે સાનાં એટલાં બધાં રડો છ? કાંઈ જીવતો નથી બગરી આવ્યો? કાંઈને હું બોલાંજી?” કુલ જેવી નાંજીક નરગીઝનો મહારાત વધતોજ જતો હતો.

“નહી નરગીઝ, કાંઈને બોલાવાનું કશુંજ કાંમ નથી. માહારી આગળ આવ ને મને ચાંપીને એક કાટી કર જોંજી!” ન ધારેલું આ એકવારની તુમાખી બાનુએ સુચવ્યું.

જ્યારે તે બલી અને કહ્યાગરી છોકરી તેવણને સખ્યારો આપવા તુરતજ બાઝી પડી ત્યારે તો જાણે ત્યાં એક જોવા જોગજ ‘સીન’ થઈ રહેલો માલમ પડી આવ્યો. આ બન્ને બાનુઓ એકમેકના પેત—પાસાંમાં દબાઈ ચંપાઈને ધસાધસ રડતાં હતાં, અને મેહરખાનુને પટાવતાં અને સમજાવતાં નરગીઝ ને એક મસ મોટી જહેમતજ જાણે કરવી પડી.

પણ આ સધળો વખત પેલો યુઝાર્ગ ઉસ્તાદ શું કરતો હતો? કાંઈજ નહીં. તે તો ફકટ અદખવાળી દઈ અને પોતાના ડોળા મીચી જાણે કેવી એક હાંધમાં પડ્યો હોય તેમ આમથી તેમ ડાલતો ખુદા, ખુદા મનમાં પોકારતો ખામોશ બેઠો હતો. તેઓની થતી વાતચીત ઉપરથી તેને તો આટલુંજ અનુમાન થયું કે કાંઈ કામસર નરગીઝ ત્યાં મેહરખાનું આગળ આવી હોવી જોઈએ અને આ મોટે ધરની બાઈએ કાંઈ તલમાં તસુ ઓછું પડતાં પોતાની હંમેશની આદત મુજબ હડધુત કરી તેણીનું ભારે અપમાન કરેલું હોવું જોઈએ.

પ્રકરણ—૨૧ (મું.)

“નરગીઝ—મારી નરગીઝ, મને જરૂરજ માંદ કરજો. હું તારા ઉપર જોઈએ તે કરતાંખી બહુજ સખત થઈજી, તારા આવા તારીફ લાયક ખુદાઈ હુજરથી મારા મન ઉપર ખરેખરીજ જબરી અસર થઈજી અને હું અભાગણી તેથી હવેજ પસતાંજી. બોલ નરગીઝ, મને માંદ કરશેની!” મેહરખાનું નવધાર આંસુએજ રડતાં માંગી લેતાં હતાં.

“અરે માયજી મારાં, તમે એ શું બોલો છો? હું તમને શાનું માફ કરું? તમે એકું કીધું શું જે? તહમે મારા એક વડીલ મુરખી જેવા લાગે અને હું તમારી હુકમની તાબેદાર એક ગોલામરી જેવીજ છેજી માંયજી.” સ્માણી નરગીજનો આ હિતર હતો.

“નહી નરગીજ, મને કહેવા દે કે તું એક ખરેખરીજ દીલે અમીર-જાદી અને ખવાશે ધણીજ અસીલ છોકરી છે. મેં તુંને આટલી આટલી ગાળ-ગળાય કીધી” તેવણે ડચકાં ખાતાંજ ચલાવ્યું. “આટલું આટલું મેં તુંને અપમાન કીધું, આટલા આટલા તાણાં જાણીનાં સપુતો કહી સંભળાવ્યા, આટલી ખરાબ રીતે મેં તુંને હરધુત કરી, હરકાટી કાઢરી, છતાં-અરે તે છતાંજી તું એક બોલ જી નહી બોલી? તું ખરેખરીજ બલી અને એક અસરાફ છોકરી છે. તેં માહરા મન ઉપર કાંઈ ધણોજ અજબ જેવો છાપ બેસારી નાંખ્યોછ જે હું માહરાં મરતાં પુલીક હરગીજ થઈને લુલનાર નથી. નરગીજ માહરી ગાય દીકરી” તેવણે નરગીજને ખુબ દાખી ચાંપી નાંખતાં આગળ ચલાવ્યું.

“નરગીજ—માહરી ગાય દીકરી, હું તુંને છેલ્લે છેલ્લે મારી જીતી હાથમાં પકડી મારવા પશુ ધસી આવી તે છતાં તેં મુંગી મુંગીએ બધું તારીફ લાયક અને હોંમતથી ખમ્યા કીધું? જે સમજ નરગીજ—માહરી મીઠી નરગીજ—મેં મારો આગલો વીચાર હવે એકદમ ફેરવ્યોછ, અને તુંને મારી દીકરી કરવા—મારી વહુ કરવા ખુદતાલાને ખાર પુલીક ખંધાઉંછ. બેસ—માહરો નવલ ઝોય આવતોજ હોશે, તેનાં હાથ હું હમણાંજ આય ધડીએજ તારા હાથમાં સોપુંછ. તાહરાં પુરાં ચકીનથી બોલજે.” નરગીજનાં હવે ગાલો પસવારતાં તેવણે આગળ ચલાવ્યું. “તારાં સત ચકીનથી મને કહી દેજે, તારા ખરાંજ દીલથી ખુલાશો કરજે, અને તારી નેક મનશની-થીજ મને જણાવજે કે તું મારી વહુ થશે કે? બોલ નરગીજ?”

મેહરખાનું તરફનો આ લંબાણ ખુલાશો સાંભળી તેણી જે ધડી ચકીત જેવી થઈ ગઈ, અને તેણીને ખરેખરંજ ધણું લાગી આવ્યું.

“હા માંયજી.” તેણીએ પોતાનું પુલ જેવું પમરતું સીર મેહરખાનુની છાતીમાં છુપાવી દઈ જવાખ કર્યો.

“આગલી—પાછલી બધી લુલી જશેની નરગીજ?”

“હા માંયજી.”

“તારા દીલમાં માહરે માટે કાંઈ ખતરો તો નહીં રાખશેની ? ખરું જ બોલજે.”

“નહીં માંયજી, હું માહરા પાક ચકીનથી કેહું છું.”

“તું નરગીઝ—મારા ગરીબ ગાય જેવા દીકરાને જોજે—તેને સપોવજે. ધણોજ ભેજો છે જો એ માહરો એક પુરો દીકરો અને ધણોજ વહાલો છે જો કાંઈખી દીવસે મેં એના નખને દુઃખ થવા નથી દીધું જો. એ મારો ધણોજ હોવાઈ નવાઈનો દીકરો છે જો, તું એની હેતવંતી ધણીઆણી થમને રહેજે. તું એની અદરકદરની થમને રહેજે. તું એને સુખીજ કરશે એમ હું નક્કીજ માનું છું. બોલ મારી નરગીઝ આય બધું તાહરા ધ્યાનમાં ઉતર્યું માહરી ગાય ?”

“હા માંયજી, તમુને આટલું આટલું બોલવાની કશીજ અગત નથીજ. એક હેતવંતી ધણીઆણી તરીકેની પાક ખુદાવંદતાલા તરફની પવીત્ર ફરજો થું થું છે તે હું સારી રવેસે જાણું છું, માંયજી.”

“માહરી ધણીજ ડાહી દીકરી. લે હું ધારું કે નવલ આગેા. વરંડા પર એનાં પગલાં વાગેછ ખરાં.”

પ્રકરણ—૨૨ મું.

હા, હવે ખરેખરાંજ વરંડા પર કોઈનાં પગલાં વાગ્યાં ખરાં અને મહેરબાનુંએ તે પરગરા સાંભળ્યાં.

હા, નવલ આવ્યો હતો ખરો, પણ નવલ આવે ક્યાંથી ? ગયલોજ ક્યાં જો, કે હવે નવલ આવે ? તે તો પહેલે ધરથીજ આ બધું માંજાણું તપાસતો છેક પાસેના રૂમમાં પાસેજ તો ઉભો હતો. પેહલા તો તેના હોશ કોશ તમામ ઉઠી ગયા હતા, પણ હવામાં જ્યારે પહોંચતો થએલો તેને દીઠો ત્યારે તેને પાક બારેહકતાલાના હજારો હજાર સુમરાના કચાં અને ત્યાંને ત્યાંજ પાક ધરાનશાહને ઉદવાડે માંચી ચઢાવી આવવા પણ ત્યાંનો ત્યાંજ પાક પોતાના ચકીનથી બંધાઈ ગયો.

તે હવે બે ઘડક ધપર ધપર કરતો અંદર લાગ્યો કે ચાલી આવ્યો, અને નરગીઝ તેમજ પોતાની માવતર ને છેક લગોલગ પાસે બેઠેલા જોઈ જાણે કેવો એક હરજીશાળ થઈ ગયો હોય તેવોજ તમામ દેખાવ તેને કર્યો.

“ઓ, નરગીઝ, તમે હજુન સુધી હંધ્યાજ છેઓ કે?” તેને અંજણી અમ્મા થઇને પુછ્યું.

“ઓ વાચ નવલ, વરી હંધ્યા નહી હોય તો જાય ક્યાં?” તે માતાએ જવાબ કયો. “લે દીકરા, હંધ આવ, જે અ.ય છોકરી ખરેખરીજ અસીલ છે, એને માહરી વહુ કરવાનું મેં વચનખી આપ્યુંછ, તું એનો અદર કદરનો ધણી થઇને રહેજે, તારા ખરેખરાંજ ધનભાગ્ય કે તું આવી એક નેકચલણ અને નેક આચાર વીચારની ધણીઆણી મેળવવા પામ્યોછ. મેં આજેજ જાણ્યું કે ગરીબોમાં પણ આવા આવા બેમુલ ‘ગૌહરો પડેલાં છે.’

પોતાની વહાલી માવતરના આ બેકીમતી સપ્તનો સાંભળી તે ભલા જવાનને કેવી ખુશાલી લાગી આવી હશે તે અતરે લખ્યા વીનાજ ચાલશે.

ગાયણુ! તાહરો દાવો ખુદાઇ છે. આ ખરીજ વાત છે અને તેખી વળી અનુભવસીદ્ધ છે. આપણે કંધક વાર તપારયું હશે કે ઝેરીમાં ઝહેરી નાંગો અને સાંપો વટીક ગાયણુથી જેર થઈ શક્યા છે. આપણે અનેકવાર વાંચ્યું હશે કે મોટાં મોટાં ચોપગાં ફાડી ખાનારા અને વીકાળ જનવરો વટીક ગાયણુથી માહાત થયલાં છે. એક દુઃખી દરદીનું દીલ બેહતાવવા માટે ગાયણુ એક અકસીર ઈલાજ પુરવાર થયેલો છે તે તો તમે જાણતા તેમજ માનતા પણ હશેજ. રાજ-રાવણનાં મહેલમાં કહો કે ગરીબમાં ગરીબની ઝુંપડીમાં કહો—ત્યાં પણ મનને તાઝગી આપનારી ચીજ જોશો તો તે મધુર ગાયણુજ છે. રામચંદ્રનાં કેટલાંક મીઠાં ગાયણુથી કંચકંધ રાજ-રાવણોએ પોતાનાં મસતકો ખોલી દીધાં હતાં તે તો તમે તવારીખોમાં વાંચીજ ગયા હશે.

ત્યારે હવે વાંચનાંર તુંજ વીચાર કરી લે કે મેહરખાનું જેવાં એક માલેતુજર પણ મગર ખાનું—નરગીઝ જેવી એક કુલ જેવી નિર્દોષ અને ગાય જેવી અશરાર છોકરીનાં, એક નહી, બે નહી, પણ ત્રણ ત્રણ એકથી એક સરસ ગાયણુથી મહાત થઇ જઈ નરમ મોમ મીસાલ પીગલી ગયાં એ શું કાંઈ મોટી અજાયબીની વાત છે? નહીજ.

“મે આજેજ જાણ્યું કે ગરીબોમાં પણ આવાં આવાં બેમુલ ગૌહરો પડેલાં છે.” આ ખુદ મેહરખાનુંએજ ઊચારેલા શબ્દો છે, અને તેખી વળી ખરાજ છે. પથર તથા કાચલામાંથીજ બે કીમતી હીરાઓ મળી આવેલા આપણે જાણ્યે છીએ. દર્યાનાં છેક ઉડા ગારમાંથીજ બેમુલ મોતીઓ જડેલાં છે. ત્યારે માતખર મેહરખાનુંએ ગરીબ નરગીઝ માટે જે ઉચાંમાં ઉંચું મત દરસાવ્યું તે શું કાંઈ સહરાગાત જેવું કહી શકાશે? જરાકખી નહી.

પ્રકરણ—૨૪ મું.

મેહરખાનુ નીકલસને તુરતજ નવલને મારતી મોટરે દોડાવી ગોપાલ-દાસ જરરીવાલાને ત્યાંથી મીઠાઈથી ખચખચ કરતી ચાર ટોપલીઓ મંગાવી લીધી. નવી વહુને 'મીઠું-મોંતું' કરાવા એકનો તો ઈ-સાફ તેઓએ ત્યાંનો ત્યાંજ કરી નાંખ્યો. બીજી ટોપલી ઉસ્તાદજીને ફાળે આવી, ત્રીજી ધરમાંજ રહી, અને ચોથીને નરગીઝને પોતાની સાથેજ લઈ જવા ફરમાવ્યું.

“જા નવલ, આય મારી દીકરીને તું હવે ઘરે પુગારી આવ, બીચારીનાં માય-બાવા વારેવાર જોતાં હોશે. પણ નરગીઝ દીકરા કાલે સહવારે વેહલીજ આવજો હં ? સાથે તારાં માય-બાવાનેબી લેતી આવજો. એ લોકોને જોઈ હું ધણીજ ખુશી થવસ. કાલે તો મુંઝ હડતાળ છે તે મારા સોરાબની પેહરી તો ખંધજ રહેશે અને તેથી આપરે આખો દિવસ બધાં ખાઈશું પીશું ને મેંજ-મળહ કરશું. ઊસ્તાદજી, તમેબી સહવારથીજ આપરે

અમારાં બંને પ્રકાશનો ઘર બેઠાં
મલવાનું વાર્ષિક લવાજમ.

ફેવરીટ બાર માસના રૂ. ૨ }
વાર્તા વિભાગ „ રૂ. ૨ } પોસ્ટ સાથે

ફારેન પોપ્ટેજ પ્રત્યેકનું રૂ. ૧ વધુ.
(અથવા શીલોંગ પાંચ.)

ચાલુ જાહેર અખરના ભાવ.

હપલા બે માહેલાં કાઈબી પ્રકાશન માટે.
૧૪૨' સીંગલ કોલમ એક ઈંચના ૦-૮-૦
૧૪૩' દોઢી કોલમ એક ઈંચના ૦-૧૨-૦
આખા પેજના રૂ. ૧૨-ફેવરીટના

„ „ રૂ. ૬ વાર્તા વિભાગમાં

પદ્મ વહેવારનું ઠેં

'ફેવરીટ' ન્યુસપેપર એજંસી,
ઠેં અચારીઆ, કાંઠ મારકેટમાં,
મુંબઈ.

કેમલ ઇન્ક.

મુંબઈ ગવર્નમેંટ ખતામાં,
ચુનીસીપાલીટીમાં,
ચુનીવરસીટીમાં,
બી. બી. રેલવેમાં,
કાઠીયાવાડ સ્ટેટ

વજેરેમાં વપરાય છે
અને સોનાના ચદિા મેલવ્યા છે
એજંસી ભાવતાલ માટે—

દાંડેકરની કું.

શાહી બનાવનારા, મુંબઈ—
નવું ઠે. પોસ્ટ નં. ૧૬૦, રામબાગ,
સેડી જમશેદજી રોડ, ચાહીમ મુંબઈ.

ત્યાં પધારજો." અને સેવટે યુઝોર્ગ ગિસ્તાદજીને પણ આમંત્રણ કરતાં મેહરબાનુએ પુર કહ્યું.

આ લાખેદાર દીકરો એકમત થયો અને નરગીજને પાછી ધરે વળાવા તૈયાર થયો.

એક મોટરગાડી તુલીક નરગીજને વળાવા આ એકવારનાં તકોબચાં મેહરબાનુ નીચે તુલીક ગિતરી આવ્યા હતાં અને કાર ઉપડી જાય તેની અગાઉ તેવણે નરગીજને બચડી કચડીને એક કાટી કરી લીધી. પણ મોટર ઉપડી ગયા પછીથી પણ તેવણનો પરતાવાનો કાડો તો તેવણનાં જીગરનાં એક ઊંડાણથી જાણે ડંખ મારીજ રહ્યો હતો, અને આંખપાણી કરતાંજ તેવણ પાછાં હોલમાં દાખલ થયાં હતાં—આ કાંધજ નહી પણ હવેજ તેવણને લાગ્યું કે આ તેવણની તકોબચીની તોજેશ માત્ર હતી. સંતોષ માત્ર તેવણે એટલેજ લઈ લીધો કે પાદશાહનાં મહેલને પણ શોભાવે એવી એક ધરશોભત અને નમુનેદાર પુતલીને તેવણ પોતાની વહુ કરવા કબુલ થયાં હતાં.

આ વાર્તામાં સૌથી અવ્વલ નંબરનું માન જો કાઢનેખી ઘટતું હોય તો પેલા ઝઘક ગિસ્તાદજીનેજ ફાળે જાય છે. આ યુઝોર્ગ અને પીરમરદ જેવો પરહેઝગાર દેખાતો બહો મેહોમેદન ગિસ્તાદ જો વખતસર અને અણીની દીકે આવીને મેહરબાનું નીકલસનના હોલમાં અગર જો દાખલ ન થયો હોત તો આ વાર્તાનું વળુંજ વળી ઉલટામ ગયું હોત, બલકે કહોની કે લખાતે પણ નહી, પણ કુદરતની કરામત વળી કાંધ ઔરજ હોય છે. નરગીજના ગયા બાદ આ માલેતુજીર બાનુએ જ્યારે તમામ કેફીયત આ વૃથ ગિસ્તાદજીને આંખમાં આંસુઓજ સાથ સુણાવી ત્યારે આ બહા મરદે ધણીજ અટવટ કીધી અને મેહરબાનુંને ઇપકાનાજ શખુનો કહી સંભળાવ્યા.

પ્રકરણ—૨૫ મું.

નરગીજ અને નવલની સાબવારીની શુભ ક્રીયા ખાસ કરીને 'મેહર-વીલા'માંજ કરવામાં આવી નરગીજ જે 'દારવાલી' કહેવાતી હતી તે હવે નરગીજ નવલસા નીકલસન થઈ બેઠી.

પરોણાઓમાં મેહરબાનુના તમામ સગાવહાલાઓ ઉપરાંત ખીજ પણ મોટે મોટે ધરના ઓળખાણુ—પીછાણુના આવ્યા હતાં તે ઉપરાંત આ એક વારના મગર મેહરબાનુંની ખાસ ફરમાંસથી અને જખરીથી નરગીજ તરફના—મામા—મામી, કાકા—કાકી, કુધ—કુવા, માસી—માસા, વીગેરે વીગેરેના

તરફના બધાંજ 'દારવાલા' એ પશુ આ પવીત્ર લગન કીયામાં અને મેંજ મળકમાં સામીજ થયાં હતાં, અને કહ્યા વગર ચાલશે કે મેંહરખાનું તેઓ સર્વે સાથ પોતાનું મન મુકીનેજ ભેળાયાં હતાં અને તેઓની પોતાના ખરાજ દીલથી આગતા-સ્વાગતા અને પરોણાગત કરી હતી.

વળી ખુઝોગ ઉસ્તાદજીને પશુ ભુલવામાં આવ્યા હતા નહી. તેવણની ઉપર ખાસ દબાણ ચલાવી આ ખુશાલીની ધધાંણી તરીકે પોતાનાં બાગે-મેંહરત જેવા 'મેંહર-વીલા' ના કંપાઉંડમાંજ એક ખાસ એલાઇદી જગ્યા આપી દીધી હતી, અને જથુકનાં હવે તેઓ ત્યાંજ ફરીકામ થઇ રહેતા હતા.

નરગીઝનાં માય-બાવાને પશુ આ એકવારની તુમાખી બાઇએ પોતાનાં આલીશાંન મકાનની સોડેની જગ્યા ફાજલ પાઠી પોતાને ત્યાંજ વસવાત કરવા દાખાને ઇબ્ન કયુ'. કારણ એ છે કે બીખાજી દારવાલા નરગીઝનાં બાવાજી ત્યાંના એક મેનેજર જેવાજ થઈ પડ્યા છે અને પોતાની દારવાલાની કોંહટી અને ચાલાક ઝંણથી સોરાખજીનાં ધંધા રોજગારમાં ઘણોજ આગળ પડતો ભાગ ભજવે છે.

રતનમાંય તથા મેંહરખાનુ જે સગી જહેનો હોય તેમ હગીમળા તથા સદલાહ-સંપથીજ સાથે રહેલાં છે. મેંહરખાનું નીકલસન હવે પેહલાં જેવાં નસકોરાં નીકલશન છેજ નહોં તે પશુ તદ્દન બદલાઇજ ગયાં છે અને હવે આસ્માંન જમીનનો ફરક પડી ગયલો જેવામાં આવે છે. ગરીબ ગુરખાંઓ તરફ તેવણ ખાસ કરીને અતી ઘણાં મેંહરખાંન થયાં છે, અને કોઈ કોઇવાર તો પોતાની ઘર શોભત વહુને લઇ હોયેક ગરીબ પારસીઓથી વસાયલી ચાલીઓમાં બેઘડક ધુસી જઈ પોતાનો સખાવતનો શુભ દસ્ત હરદમ લંબાવે છે. કેટલાક મુફલીશ પારસી બાળકોની તેવણે 'મેંહર-વીલા' માંજ 'નવજોત' કરાવી આપી હતી તે ઉપરાંત કેટલાંક વર-વહુનાં જોડાંઓ પશુ ત્યાંજ સંધાવી આપ્યાં હતાં. આનાં જેવું પુણ્યનું કામ બીજું શું હોઇ શકે ?

ખુદ આજેખી આપણે તપાસ લઇશું તો માલુમ પડશે કે તેવણ-આ એકવારનાં મોટે ઘરનાં પશુ મગરૂર મેંહરખાનુ નીકલસન પોતાનાં ગંજવર હોલમાં છેક છઠ્ઠે ખુણે બેસી અને પોતાની સામે પવિત્ર આતપ રોશણ રાખી 'પતેત પશેમાંની' બણતાં પોતાનો તકોબરીની તોજશ કરે છે. સાહેબજી.

(સમાપ્ત)

“વાર્તા વિભાગ” નો ખાસ વધારો.

પટાલ પાણી જહેરી નાગણુ! ^{ચાને}

સેંકડો સીનેમા, નાટકો, વાર્તામાં ન મળે તેવી ગજબ મોજ
તથા સંસાર છતવાની ચાવી પુરી પાડતી—
ચાલુ વાર્તા—

લખનાર—રતનશાહ એફ. અચારીઆ.

(આમલાં સાંધણથી ચાલુ)

અંતે બંને વચ્ચેના લંબાણ વાદવીવાદ પછી એવું જ ઠર્યું કે જહાંગીરે
હાલને કાલ તો વાધરો જેમ માંગે તેમ રકમો આપ્યાજ નવી અને સાકર
તે બાહને બીજાઓથી પોતાને દુર રાખવા વાધરાને સમજાવી શકે.

આ પછી તેણી અસલ વાતપર આવી.

જોવની જાંગુ, હું જાંહ સુધી તમારે વાસ્તે સાચી છેલ્લું તાંહ સુધી
બીજાઓ જખ મારે છે, મારી પર તમુને વીશ્વાસ છેની ? તમુને મારે વાસ્તે
જરાબી શક છે કે હું તમુને કોઈબી રીતે દગો કરું ?”

“નહીં, મને તારી પુરતી ખાત્રી થઈ ચુકીજ, જો મારો તારી પર
વીશ્વાસ હોતે નહીં તો તારી આસપાસનાં આવા કદંગા વાતાવરણને લીધે
હું કેદાહરનો તુંને છોરી ગયો હોતે !”

“ને તેથીજ હું કંઈબી વાત તમારી પાસે ખાનગી રાખતી નથી.
વાધરો જેબી મને કહેછ ને કરેચ તે હું તમુને તરતજ ખુલ્લાં દીલથી
કહી દેઉંછ. હવે તમેજ મારા જન ને તમેજ મારા જીવ છેવ. હું કોઈની
હવે દરકાર કરતી નથી. પણ જીવ-વાધરાએ કહેલી એક વાત મારા હૈયામાં
ખુટી છે. એ કહેછ કે એક સારી જેવી રકમ મારા નામ પર કીધી હોય
તો પછી તમો ખરે ખરાજ ‘મારા’ ગણાવ, હું તમારે વાસ્તે બધાને દુર
કરી ચુકીજ. મને તેમજ મારા વરને બધા પાંચ પૈસા પુછનારાઓને હું હવે

માદ વટીક કરતી નથી તો કાલ ઉઠીને તમુંને—દુશ્મનને કંઈ કશું થાય તો પછી મારું શું થાય ?”

“તું કહેછ તેમ એ વાત તેં પોતે કાઢરી નથી પણ વાધરાનાં પેટમાંથી નીકળીછ, તો શું મતલબથી એ વાત તેને તારાં મગજમાં ઠસાવીછ તે તું સમજતી નથી ?”

“હું સમજુંછ—પણ, તમે એમ ના ધારતા કે મારા નામ પર કરેલી ચીજ હું એને સહેલાઈથી સોંપી દઈ મારા બવીશતું મારે હાથેજ નાશ કરું. શું હું તમારી સદાની વહાલી નથી ? એટલે મારો ખોલ તમે નહીં રાખો ? હું કંઈ બદલાઈ જવશ, એમ સમજોછ ?”

“સાકર—સાકર, એટલી ઉતાવળી ના થા, જરા સંજુર કર, એ એક ગંભીર સંવાદ છે. તેની ઉપર વીચાર કરવાને મને થોડા દિવસની મુદત આપ. ”

“વારૂ ડીયર, જેમ તમારી મરજી, હું કંઈ પૈસા ટકાની લુપ્તી નથી તે તમે જાણોછ, કોઈ દહારોળી મોહણે ચઢીને મારા અંગત વપરાશને વરે એક પછી તમારી પાસે માંગી નથી. તમે અપાવોછ તે પેહરંચ, તમે ખરાય તે ખાવુંચ. બધુંજ તમારી મરજી પર છોરયુંછ. મને તો બસ તમેજ—તમારો રોશન હસ્તો ચેહરો સદાનો મારી આગળ રહે તેજ જોઈએછ. અને તેજ મારા મનથી લાખો રૂપીઆ છે.”

જહાંગીર ગયા પછી વાધરા આગળ સાકરે સધળી હકીકત કહી. તે તો બસ જહાંગીર પાસેથી હવે સામટુંજ મેળવવા શુરપર ચહડ્યો હતો. જે મળે તે મેળવી લઈ હવે જહાંગીરને ખરતો કરવાનો તેનો વીચાર હતો. કારણ કે તેને લીધે વધુ મેલવવાની બીજી સફર તકો છટકી જતી હતી. અને સાકર પણ જહાંગીરને લીધે અહીંજ ચીટકી બેઠી હતી. આગળ માફક છુટથી જુદે જુદે ઠેકાણે બેળાવામાં તે પહેલે જેટલી ઉલટ લેતી હતી નહીં.

“બસ ! હવે મારા કામની વચ્ચે ટેં ટેં કરવાનું એકદમ બંધ કરજે ! મારું માથું ફરયું તો તારું ને જહાંગીરનું બંનેનું ખુન કરશ, એ આવે તો હવે જાણે લાહવો એને આપતી ના, કહેજે કે મારા નામ પર કંઈજ નહીં કરો તો તમે કામનાજ શું ? આજકાલમાં સલીમ તુંને મળવા આવશે તે કાણુ કાણુ નવાં બીલ્ડુ એને સોખ્યા તેની વીગત તુંને આપશે.”

“ઓ! પણ તમે એકદમજ ઘોર ચક્રમાય તે કેમ બને ?”

“મેં કહ્યું તેમ બનવુંજ જોઇએ, નહીં તો હું એ સા...જહાંગીરના દેખતાંજ મારે ગમે તેને તારી આગળ લાવી ઉભા કરશ. એનો શું હક છે કે તુંને કોઇ સાથ વાત કરતી અટકાવે ! હું જોઈછ કે પછી એ શું કરેછ ? મારા સપાટામાંથી કોઇ કાલેખી એ છટકી શકવાનો નથી !”

પ્રકરણ—૩૬ મું.

[ઓ આફત; હો! હો!! વીજલીનો કાતીલ ઝટકો ! નાગજનાં નાંકનો ઝરીલો ફુફારો ! એક દર્દનાક કારસ્તાન ! હયાહીજ કથહયાજ ! ગજબ તાગડો ! એવફાઈ રાગડો ! મોહ-બતી મુલાકાત-છેલ્લી વાર ! ઘડો લાડવો કરવામાં મીઠાસ બીસ્થાર ! બાઠાબાઠની જીવતોડ લહત ! ઓ દુન્યા, ઓ કુદરત તારા અજબ રંગ ઢંગ ! આખરે ખાડો ખોદે તેજ પડે કેની !]

“ચાર દીનકી ચાંદની, ફેર અંધેરી રાત !”

જહાંગીરે પરાઇ સીનાં પ્યારમાં પડી અત્યાર સુધીમાં ચાર દહાડાની થોડીક મોઝમજલ કરી લીધી હતી. હવે તેની આસપાસ તેનો દબો ગુલ કરવાનાં શા શા ચોકઠાં રચાય છે તેનો બાપડાને સ્વપ્નો પણ ન હતો. જહાંગીર ગમે એવો સુદ્ધો હતો,—અત્યાર સુધીની તેની જાહેર તેમજ સંસારી જીંદગી ગમે એવી પાક અને ઝલકતી હતી; પણ તે ફરેસ્તા જેવો બી સી ફરેબથી ફસયો, એ ખોદાની નજરમાં કાંઈ કમી ગુનેહમાર ગણાય નહીં. અને તેથી તેની આસપાસ પાપીઓનો સેહતાન્મત પાહરો થવા માંડ્યો. અને બનવું જોઇયે તેમજ એવા સેહતાન્મત કુકર્મો કરનારને રક્તે રક્તે ફતેહ મલવા લાગી.

જહાંગીર દરરોજ જેમ સાકર આમળ આવતો અને સાંજે મોડેથી ફોટલે જતો, તેમજ ચાલુ હતું; પણ તે આજ અઠવાડિયું થયું સાકર જહાંગીરને ખેડીલ જેવી દીસતી હતી ! એમ કેમ ? તેથી જેવી જોઇયે તેવી આમળ મારક જહાંગીર પર મર્યાપરાં કરતી નહીં અને વારંવાર નામ પૂર કરવાની પેલી રકબની ચાદ આપતી; તેથી અસંતોષો મારક કહેતી કે “હવે

તમે બહાઈ ગીયાય, આગળ મારક મારા પર તમુંને બરસો નથી, મારે બહો કોઈ બીજી મલી આવી હોશે !” વગેરે સામાં તેણીજ તેના ટીકા કરતી.

પાંચ છ દીવસ પછી, સાકર માટે જહાંગીરે જે રૂમસ રાખ્યા હતા તેનો પેટા બાકુત એક દીવસે જહાંગીરને મળ્યો.

“એ તમારા સગાને ત્યાં રોજ રાત્રે કેઈ મુસલમાન જેવો કોણ આવેછ ? રોજ સાકરનો વર રાત્રે દસ વાગે તેને લાવેય, દારૂ પી ધીંમાં-મસ્તી કરેછ ને હું બડી ફજર હુંચ તે વખતે તેને દાદર પરથી ઉતરી જતો જોઈછ.”

“અહંદ એ તો એ લોકનો નોકર હોશે,” જહાંગીરે પોતાનો ગુસ્સો દખાવીને બેદરકારી ઢપે કહ્યું.

“હંઅ નોકર છે ? તે તો શેઠ જેવો ડૂસ કરેછ ને ? એ લોકનું ખારણું ધણું ખરું બંધ રહેછ તેથી હું બરોબર જાણુતો નથી, પણ એક દહારો રાત્રે તે કોઈ મુસલમાનને સાથે લાવે ને થોડીક મીનીટમાં વાધરાને એકલાને મેં પાછો દાદર પરથી ઉતરી જતાં જોયો, તેથી મારું ધ્યાન ખેંચાયું અને તમારાં તે સમાં હોવાથી તમે એ વાત નહીં જાણુતા હોય તો ધ્યાન ખેંચુંછ, પાર પડોશમાં મને એવાં ચક્રમંદ માણુસો ગમે નહીં, હું તો અહીંથી હવે જલદી ખાલી કરી જવા માંગુંચ.”

“તમે મારું ધ્યાન ખેંચ્યું તેથી ઉપકારી છેહું, વારું હું એ બાબદ શું છે તેની જુસ્તેજુ કરશ-સાહેબજી” અને તેઓ બંન્ને છુટા પડ્યા.

જહાંગીરને એક વીજળીનો ઝટકો લાગ્યો ! એા ધર્તી ગરક કરી જાય તો આત્મારે તે ગરક થઈ જવા તૈયાર હતો ! તેને શું સાંભળ્યું ? શું સહીમ રોજ રાતે તેની સાકર પાસે આવતો હતો ? શું તેઓની જુની મહોબત પાછી ઉભરી આવી હતી ? વાધરો તેને ખાસ બાંધજતથી મલવા લઈ આવતો હતો ?

“હા ! મજબ ! દગો ! દગો ! !” તે એટલું બોલી ગયા ફસડાઈ પડ્યો એક અપંગ માણુસની આંખે જલ્દી કરામત લગાડે ને તે દેખતો થામ, તેવીજ રીતે જહાંગીરની આંખ સામે ફરી વળેલો પ્યારનો પરદો હઠી મયો ! અને તેણે કેવાં માણુસો-કેવી જેઠરી નાગણુ સાથે-કામ પડ્યું હતું તેનો કુબકુ ખ્યાલ બરપા થયો.

તે દીને તે રાખેતા મુજબ સાંજ સુધી બેઠો. પોતાને સાકર અને વાધરાની ઝાલસાજી બબર પડી ગઈ હતી એવો જરાબી સંસારો દેખાડ્યો

૫૦] આ સંપૂર્ણ વાર્તાની મોટી ચોખા તૈયાર છે, ચીત્રો સાથે રૂ. ૨.

વગર મીઠો મસકળો બની હંમેશા મુજબ સાકર સાથે વર્તયો, અને રોજના વખતે તે હોટલે વીદાય થયો.

જહાંગીરે પેલા પેટાં બાકુને કહેલી હકીકત માટે પોતે જાતે આજે ખાત્રી કરવાનો વીચાર કીધો, અને તેથી વધુ હોંમત આવવા માટે રોજ કરતા જવદા દારૂ પીધો. વગર મનનું જમી લઈ સાકરના ધરતરફ હેરધું લીધું.

ધરે પુગતા દાખલ થવાનો દરવાજો જે બંધ હતો તે વાધરાએ ખોલ્યો અને જહાંગીરને તેને આગલા રૂમમાંજ “આવો-આવો” કરીને ટેબલ આગળ બેસાડી દીધો :—જ્યાં ટેબલ ઉપર એ ત્રણ જાતની દારૂની બાટલીઓ ખુલ્લી પડી હતી અને એ ત્રણ ગલાસમાં થોડો થોડો દારૂ પડ્યો હતો.

વાધરાએ તરત એક ગલાસ કહાડ્યું અને તેમાં નામતાં બોલ્યો “હું ધણો વખતથી વીચાર કરતો ‘તો કે એક દહાડો આપરે સાથે બેસીને પાટી’ કીધી નથી, તે તક આજે મલીછ, ને અશ્વા રાખુંછ કે મારો શખુન કબુલી આમે એક ગલાસ છાંટો નોશ કરી જશો.”

વાધરાની આ એક જહાંગીરને સ્વીકારવીજ પડી. તેને તે દારૂ પીધો. જહાંગીર, અત્યારે વાધરાને મનથી અણુગમતો પેરોણો હતો તોપણ તેને જહાંગીરને છાંટા પાણીથી તર કીધો ! અને જહાંગીરને પોતાની સાંબળેલી હકીકતની નજરે ખાતરી કરવી હતી તેથી વાધરા સાથે શરૂઆતથી વીઝેડું લેવામાં સાર નહીં સમજી તેને તે પીધો.

તે પી રહ્યો ને વાધરાએ મોહકું સમારવાનું તેના આગળ ધર્યું. અને બોલ્યો, “સાકર પેલા ઝોરડામાં સુઈ જેઈ હોશે હં, હું અને બેલાવી લાવું—” એમ કહી તે જહાંગીરના જવાબની રાહ જોયા વગર બીજા ઝોરડામાં વતી ગયો. અને લગભગ પંદરેક મીનીટ તેઓએ મસલત ચલાવી સલીમને પાછલે બારણેથી રવાના કરી દીધો, અને જહાંગીર આગલ સાકર હસ્તી હસ્તી દોડી આવી. (અપુર્ણ)

આ “જેહરી નાગણ” !—દીલ ચકલમ કરનારી, પાને પાને મોહ પમાડનારી, રસીલી આખી મોટી વાર્તા, ચોપડીના આકારમાં તૈયાર છે. કીંમત રૂ. ૨) ડૉ. કાફરક મારકેટ, મુંબઈ.

બાહર પડી ચુકેલાં પુસ્તકો:—

૧ થી ૬ નંબરની વાર્તાની ચોપડી
ખલાસ થઇ છે.

- ૧૦ કીસમતનાં કોટક
- ૧૧ ભાગ્યવંત ભામીણી
- ૧૨ ખાવોદ કે ખળનો ?
- ૧૩ બીજવરની બાજી
- ૧૪ પાડોશીની પુત્રી
- ૧૫ ગોરી બલા
- ૧૬ ગરીબીનો ગુનાહ
- ૧૭ અદેખાઇનો અંધાપો
- ૧૮ નાર નીરાધાર
- ૧૯ પર કોમી પ્રેમ
- ૨૦ પૂર્ણ પતીવ્રતા
- ૨૧ ઉપની રાણી
- ૨૨ છિછાલીનો અંત
- ૨૩ ચતૂર ચાતુરી
- ૨૪ કુદરતની કરામત
- ૨૫ પરણ્યાં યા તો મરે !
- ૨૬ પ્રેમ શક્તી
- ૨૭ ડાળતી દયાનત
- ૨૮ તોખમમાં તલેશમ
- ૨૯ બળવંત બળાદાન
- ૩૦ દિલાવર દિલખર
- ૩૧ ફોકતનો ફોકો !
- ૩૨ કન્યા કસોટી !
- ૩૩ તગદીરનું ત્રાજી
- ૩૪ કમખખતીના પારાવાર !
- ૩૫ પ્રેમનો પરમાર્થ
- ૩૬ ખુબસુરતીના ખેલ !
- ૩૭ ગમ્મતનાં ગામરાં
- ૩૮ માયાકુળ મહિલા
- ૩૯ દયાનત તેવી બરકત
- ૪૦ બહેમની વિપતી,
- ૪૧ પ્રેમનું પ્રબળ !
- ૪૨ વફાની પુટલી !

- ૪૩ ખુને જીમર !
- ૪૪ 'અનાથ યુવતી'
- ૪૫ નાઝનીન મહેઝબીન !
- ૪૬ "કરપીણુ કારગો"
- ૪૭ "કુળવંત કળી"
- ૪૮ બુલબુલ કે બળા ?
- ૪૯ નેકમદ નરગેસ
- ૫૦ વિર વનિતા
- ૫૧ દગાબાજ દુન્યા.
- ૫૨ નકલી નાઇટ
- ૫૩ દગાઇ કો'ની સમાઇ ?
- ૫૪ ભપકાબંધ ભરથાર !
- ૫૫ "ભોળપણનો ભાર"
- ૫૬ વિવાહ પછીના વિધન !
- ૫૭ નાદાનીનો નતીજો.
- ૫૮ એક તામડો.
- ૫૯ "વનમાગી વનિતા."
- ૬૦ ગરીબીનો ગજબ.
- ૬૧ પવિત્ર કે પાપી ?
- ૬૨ વેશવાળ પછીના વાદળ !
- ૬૩ બે હમાન કાથુ-મરદ કે ઓરત !
- ૬૪ અફસોસનાં આંસુ
- ૬૫ "પાપી પત્ની"
- ૬૬ દિલની સાચી
- ૬૭ કમાલ કામિડી !
- ૬૮ નિરાળી નિરધન
- ૬૯ બલાનું બલું !
- ૭૦ ખુદાને દારનું બેકું
- ૭૧ સમાજક સંકટ.
- ૭૨ દિલાવર દુસ્મન
- ૭૩ પરણ્યા પછીની પંચાત.
- ૭૪ પુનર્મિલન
- ૭૫ જસુસ કે જહૂમર
- ૭૬ સદગુણી શહેરીમાર
- ૭૭ "નવાણું તયની નવી !"
- ૭૮ ખુરાનું ખુરું
- ૭૯ તકોજરીની તેજશ.

નંબર ૮૦ શ્રી આવતી વારા, નામે—

“આયાનો મોહ”

આવતી તા. ૧ શ્રીએ બહાર પડે.

Leading Firm For

**Reinforced Concrete Construction
Simplex Concrete Works and
Construction Company.**

**Efficient execution of Contracts and skilled
Workmanship, Our Tile and Marble
work a speciality.**

Important works completed:

“Lakshmi Insurance Building,” “Prospect Chambers,”
“Ai-Abad,” “Sun Rise.” “Queen’s Court,” “Gool Mansion,”
“Din-Daisy,” “Laxmi Nivas,” “St. Joseph’s Convent School”
(Panchgani), “Thackersey School Building,” Suna Mahal, etc.,
etc., etc., etc.

Specialists also in:

Coloured Cement Plaster Work.

Concrete Road Construction.

Asphalt Roads and Roofing.

Always Consult:

**Simplex Concrete Works &
Construction Co.**

**Engineers, Contractors & Manufacturers,
“La Citadelle,” Queen’s Road, BOMBAY.**

TELEPHONE-24640. TELEGRAMS-“SIMPLEX” BOMBAY.

